

GYVASIS LAVONAS

6 veiksmų (12 paveikslų) drama

VEIKĒJAI

FIODORAS VASILJEVIČIUS PROTASOVĀS (FEDIA).
JELIZAVETA ANDRIJEVNA PROTASOVA (LIZA), jo žmona.

MISA, berniukas, jų sūnus.

ANA PAVLOVNA, Lizos motina.

SASA, Lizos sesuo.

VIKTORAS MICHAILOVICHUS KARENINAS.

ANA DMITRIJEVNA KARENINA, jo motina.

MARJA VASILJEVNA KRIUKOVA, Lizos draugė.

SERGIEJUS DMITRIJEVIČIUS ABREZKOVAS, kunigaikštis.

MASA, čigonė.

IVANAS MAKAROVICHUS, senas čigonas, Mašos tėvas.

NASTASJA IVANOVNA, sena čigonė, Mašos motina.

MICHAJILAS ANDRIJEVIČIUS AFREMOVAS.

STACHOVICHUS.

BUTKEVICHUS.

KOROTKOVAS.

IVANAS PETROVICHUS ALEKSANDROVAS.

PIETUŠKOVAS, menininkas.

ARTEMJEVAS.

VOZNESENSKIS, Karenino sekretorius.

TEISMO TARDYTOJAS.

TEISMO TARDYTOJO RAŠTVEDYS.

MELNIKOVAS.

PETRUŠINAS, advokatas.

JAUNAS ADVOKATAS.

DAKTARAS.

KARININKAS PAS ČIGONUS.

MUZIKANTAI.

KATIA. {
GASA. { Čigonės.

CIGONĖ.

1-asis ČIGONAS.

2-asis ČIGONAS.

} Pedios bičiulai

DAMA teisme.
KARININKAS teisme.
TEISMO TARNAUTOJAS.
PROTASOVŲ AUKLĖ.
DUNIAŠA, Protasovų kambarinė.
PROTASOVŲ LEKAJUS.
KARENINŲ LEKAJUS.
MOTERIS traktieriuje.
TRAKTIERIAUS ŠEIMININKAS.
TRAKTIERIAUS TARNAS.
POLICININKAS.
KURJERIS.
PONAS teisme.
TEISEJAI, ŽIŪROVAI, LIUDININKAI
ČIGONAI IR ČIGONĖS (choras).

PIRMASIS VEIKSMAS

PIRMASIS PAVEIKSLAS

PIRMOJI SCENA

*Ana Pavlovna, apkūni žila dama, sėdi viena
už arbatstaliu*

ANTROJI SCENA

Ana Pavlovna ir auklė su arbatinuku

Auklė. Ar galima vandenėlio?

Ana Pavlovna. Galima. Kaip Mišečka?

Auklė. Neramus. Negerai, kad ponია pati maitina. Jai savi sielvartai, o kūdikis kenčia. Koks pienas begali būti, kai per naktis nemiega, verkia.

Ana Pavlovna. Juk, rodos, dabar nusiramino.

Auklė. Gera ramybė. Žiūrėti koku. Kažką rašė ir verkė.

TRECIOJI SCENA

Tos pačios ir Saša

Saša (*įeina. Auklei*). Liza vaikų kambaryje jūsų ieško.

Auklė. Einu, einu. (*Išeina*)

Ana Pavlovna ir Saša

Ana Pavlovna. Auklė sako, kad ji vis verkia. Negi ji negali nusiramintil

Saša. Kokia jūs, mama, keista. Pamesti vyrą, savojo kūdikio tėvą, — ir jūs norite, kad ji būtų rami.

Ana Pavlovna. Nerami! — Kas jau padaryta, tai padaryta. Jeigu jau aš, motina, ne tiktai leidau, bet ir džiaugiuosi tuo, kad mano duktė meta vyrą, vadinasi, jis to ir tevertas. Reikia džiaugtis, o ne liūdėti, kad gali atsipalaiduoti nuo tokio blogo žmogaus, nusikratyti tokiu aukšu.

Saša. Kodėl jūs, mama, taip kalbate? Jūs gi žinote, kad tai netiesa. Jis ne blogas, o, priešingai, nuostabus, nuostabus žmogus, nepaisant jo silpnybių.

Ana Pavlovna. Taigi, kad nuostabus žmogus. Kai tik pinigai rankose — savi ar svetimi...

Saša. Mama! Jis niekuomet nėra paėmęs svetimų.

Ana Pavlovna. Vis vien, žmonos.

Saša. Bet juk jis atidavė visą savo turtą žmonai.

Ana Pavlovna. Kaipgi neatiduos, jei jis žino, kad viską prašvilps.

Saša. Prašvilps ar neprašvilps, tik aš žinau, kad negalima skirtis su vyru, ypač su tokiu, kaip Fedia.

Ana Pavlovna. Tavo nuomone, reikia laukti, kol jis viską prašvilps ir parsives į namus savo meilužės — čigones.

Saša. Jis neturi meilužių.

Ana Pavlovna. Štai ir nelaimė, kad jis visus jus kažkuo apkerėjo. Tik ne mane, ne. Aš jį kiauurai permačiau, ir jis tai žino. Lizos vietoje aš ne dabar, o jau prieš metus būčiau jį pametusi.

Saša. Kaip lengvai jūs apie tai šnekate.

Ana Pavlovna. Ne, nelengvai. Man, motinai, nelengva matyti dukterį išsituokusią. Tikėk, kad labai ne-

lengva. Bet vis jau geriau, negu pražudyti jauną gyvenimą. Ne, aš dėkoju dievui, kad ji dabar ryžosi ir kad viskas baigta.

S a š a. Gal būt, ir nebaigta.

A n a P a v l o v n a. Kad tik jis sutiktų skirtis.

S a š a. Ką gera ji iš to laimės?

A n a P a v l o v n a. Laimės tai, kad ji dar galės būti laiminga; juk ji dar jauna.

S a š a. Ak, mama, tai baisu, ką jūs sakote. Liza negali pamilti kito.

A n a P a v l o v n a. Kodėl negali, jei ji bus laisva? Atsiras žmonių, tūkstantį kartų geresnių už jūsų Fedią, kurie laikys laime vesti Lizą.

S a š a. Tai negerai, mama. Juk aš žinau, kad jūs galvojate apie Viktorą Kareniną.

A n a P a v l o v n a. O kodėl apie jį negalvoti? Dešimt metų kai jis ją myli, ir ji myli jį.

S a š a. Myli, bet ne taip, kaip vyrą. Tai vaikystės laikų draugystė.

A n a P a v l o v n a. Pažįstam mes tą draugystę! Kad tik nebūtų kliūčių.

PENKTOJI SCENA

Tos pačios. Įeina kambarinė

A n a P a v l o v n a. Ko jums?

K a m b a r i n ė. Ponia siuntė kiemsargį su raštelio pas Viktorą Michailovičių.

A n a P a v l o v n a. Kokia ponias?

K a m b a r i n ė. Jelizaveta Andriejevna, ponias.

A n a P a v l o v n a. Na, tai kas?

K a m b a r i n ė. Viktoras Michailovičius liepė pasakyti, kad jis pats tuojau čia bus.

A n a P a v l o v n a (*nustebusi*). Ką tik kalbėjom apie jį. Tiktai nesuprantu, ko jis čia ateis? (*Į Sašą*) Tu nežinai?

S a š a. Gal būt, žinau, o gal ir ne.
A n a P a v l o v n a. Vis paslaptys.
S a š a. Ateis Liza, ji jums pasakys.
A n a P a v l o v n a (*linguodama galvą, kambarinei*).
Virtuvą reikia užkaisti. Paimk, Duniaša.

K a m b a r i n ė paima virtuvą ir išeina

SESTOJI SCENA

A n a P a v l o v n a ir S a š a

A n a P a v l o v n a (*Sašai, kuri pakilo eiti*). Išėjo taip, kaip aš sakiau: ji dabar ir pasiuntė pašaukti jį.

S a š a. Gal būt, visiškai ne tam pasiuntė.

A n a P a v l o v n a. Tai kam?

S a š a. Dabar, šiuo metu, Kareninas jai tas pats, kas ir Trifonovna.

A n a P a v l o v n a. Na, pamatysi. Aš ją žinau. Ji šaukiasi jo, ieško paguodos.

S a š a. Ak, kaip mažai jūs ją pažįstate, mama, jei galite manyti...

A n a P a v l o v n a. O tu pamatysi. Ir aš labai, labai džiaugiuos.

S a š a. Pamatysime. (*Išeina niūniuodama*)

SEPTINTOJI SCENA

A n a P a v l o v n a viena .

A n a P a v l o v n a (*linguoja galvą ir murma*). Ir labai gerai, tegu... labai gerai... Taip...

AŠTUNTOJI SCENA

A n a P a v l o v n a ir k a m b a r i n ė

K a m b a r i n ė (*įeina*). Viktoras Michailovičius atvažiavo.

Ana Pavlovna. Na, ką gi. Kviesk ir praneškopniai.

Kambàrinė išeina pro vidujines duris

DEVINTOJI SCENA

Ana Pavlovna ir Viktoras Kareninas

Kareninas (*įeina, sveikinas su Ana Pavlovna*). Jelizaveta Andriejevna atsiuntė man raštelį, kad atvažiuočiau. O aš ir pats rengiausi šį vakarą jus aplankyti, tad labai džiaugiuos... Jelizaveta Andriejevna sveika?

Ana Pavlovna. Sveika, tik vaikas truputį neramus. Ji tuoj ateis. (*Liūdnai*) Taip, taip, sunkus metas. Juk jūs viską žinote?

Kareninas. Žinau. Juk aš buvau užvakar, kada buvo gautas jo laiškas. Bet nejaugi tas galutinai nuspręsta?

Ana Pavlovna. Kaipgi. Žinoma. Dar kartą pergyventi tai, kas buvo, būtų baisu.

Kareninas. Štai kur tiktų pasakyti: devynis kartus atmatuok, o tik dešimtą kirpk. O kirpti tokius ryšius — sunku.

Ana Pavlovna. Žinoma, sunku. Bet jų santuoka jau seniai palaužta. Todėl išardyti ją nebuvo taip sunku, kaip atrodo. Jis pats supranta, kad po viso to, kas įvyko, jam jau nebegalima grįžti.

Kareninas. Kodėl gi?

Ana Pavlovna. O kaipgi kitaip, po visų jo šlykščių poelgių, po to, kai jis prisiekdinėjo taip daugiau nebedarysiąs, priešingu atveju pats išsižadąs visų vyro teisių ir duodąs jai visišką laisvę?

Kareninas. Taip, bet kokia gi gali būti laisvė moters, surištos santuoka?

A n a P a v l o v n a. Skyrybos. Jis prižadėjo skyrybas, ir mes primygtinai reikalausime.

K a r e n i n a s. Taip, bet Jelizaveta Andriejevna jį taip mylėjo...

A n a P a v l o v n a. Ak, jos meilė tiek smūgių turėjo pakelti, jog vargiai kas iš jos bepaliks. Čia ir girtavimas, ir apgaudinėjimai, ir neištikimybė. Argi galima mylėti tokį vyrą?

K a r e n i n a s. Meilei viskas galima.

A n a P a v l o v n a. Jūs sakote — mylėti, bet kaip mylėti tokį žmogų — skudurą, kuriuo nė vienu atveju negalima pasitikėti. Dabar gi kas buvo... (*Dairosi į duris ir skuba papasakoti*) Reikalai pašliję, viskas įkeista, pinigų nėra. Pagaliau dėdė atsiunčia, du tūkstančius palūkanoms mokėti. Jis išvažiuoja su tais pinigais ir dingsta. Žmona sėdi su sergančiu kūdikiu, laukia, ir štai gauname laiškėlį — atsiųsti jam skalbinius ir daiktus.

K a r e n i n a s. Taip, taip, žinau.

DEŠIMTOJI SCENA

Tie patys. Įeina Saša ir Liza

A n a P a v l o v n a. Na, matai, Viktoras Michailovičius atvyko, tavo šaukiamas.

K a r e n i n a s. Taip, aš truputį užgaišau. (*Sveikinasi su seserimis*)

L i z a. Dėkoju. Turiu į jus didelį prašymą. Ir nėra, be jūsų, nieko kito, į ką galėčiau kreiptis.

K a r e n i n a s. Viską, ką galiu.

L i z a. Juk jūs viską žinote?

K a r e n i n a s. Taip, žinau.

A n a P a v l o v n a. Tai aš jus paliksiu. (*Sašai*) Eikš. Palik juos vienus. (*Išeina su Saša*)

VIENUOLIKTOJI SCENA

Liza ir Kareninas

L i z a. Taip, jis parašė man laišką, kad viskas baigta. Aš (*sulaikydama ašaras*)... buvau taip įžeista, taip... na, žodžiu, aš sutikau skirtis... ir atsakiau jam, kad priimu jo sprendimą.

K a r e n i n a s. O dabar gailitės?

L i z a. Taip, aš pajutau, kad tai negerai iš mano pusės, kad aš negaliu. Viską galiu pakelti, tik ne skyrybas. Na, žodžiu, įteikite jam šį laišką. Malonėkite, Viktorai, įteikti šį laišką, ir pasakykite... ir atvežkite jį čionai.

K a r e n i n a s. Gerai. (*Nustebęs*) Taigi, bet kaip?

L i z a. Pasakykite, kad aš prašau jį viską užmiršti, viską užmiršti ir grįžti. Aš galėčiau tik laišką pasiųsti. Bet aš jį pažįstu: pirmasis poelgis, kaip visuomet, bus geras, bet paskui kieno nors įtaka, ir jis pakeis savo sprendimą, ir pasielgs ne taip, kaip reikia.

K a r e n i n a s. Padarysiu, ką galėsiu.

L i z a. Jūs stebitės, kad aš būtent jus prašau?

K a r e n i n a s. Ne... tačiau, tiesą sakant — taip, stebiuos...

L i z a. Bet nepykstate?

K a r e n i n a s. Argi aš galiu ant jūsų pykti?

L i z a. Aš jus kviečiau todėl, jog žinau, kad jūs jį mylite...

K a r e n i n a s. Ir jį, ir jus. Jūs tai žinote. Ir myliu ne dėl savęs, o dėl jūsų. Ir aš dėkingas jums, kad manim pasitikite. Padarysiu, ką galėsiu.

L i z a. Aš žinojau. Viską aš jums pasakysiu: šiandien važiuau pas Afremovą sužinoti, kur jis. Man pasakė, kad jis nuvyko pas Čigonus. O to tai aš bijau. Bijau aš tos jo aistros. Žinau, kad jei laiku jo nesulaukysi, jis įsitrauks. Tai ir reikia, kad kas jį sulaikytų. Tai jūs važiuosite?

K a r e n i n a s. Žinoma, tuoj pat.

L i z a. Važiukite, suraskite jį ir pasakykite, kad viskas užmiršta, kad aš jo laikiu.

K a r e n i n a s (*stojasi*). Bet kur jo ieškoti?

L i z a. Jis pas čigonus. Aš pati ten buvau. Buvau priėjusi prie durų. Norėjau pasiųsti laišką, paskui apsigalvočiau ir nusprendžiau prašyti jus... štai adresas. Taigi, pasakykite jam, kad jis grįžtų, kad nieko nebuvo, kad viskas užmiršta. Padarykite tai iš meilės jam ir draugiškumo man.

K a r e n i n a s. Padarysiu viską, ką galėsiu. (*Lukteri, paskui nusilenkia ir išeina*)

DVYLIKTOJI SCENA

L i z a viena

L i z a. Negaliu, negaliu. Viską pakelsiu, tik ne... negaliu.

TRYLIKTOJI SCENA

L i z a. Įeina S a š a

S a š a. Na, ką? Pasiuntei?

L i z a teigiamai linkteli galvą

Ir jis sutiko?

L i z a. Žinoma.

S a š a. Kodėl jį — nesuprantu...

L i z a. Ką kitą?

S a š a. Bet juk tu žinai, kad jis tave įsimylėjęs?

L i z a. Visa tai buvo ir praėjo. Bet ką gi kitą aš turėčiau prašyti? Kaip tu manai, ar sugrįš jis?

S a š a. Aš įsitikinusi, nes...

KETURIOLIKTOJI SCENA

*Tos pačios. Įeina Ana Pavlovna. Saša
nutyla*

Ana Pavlovna. O kur Viktoras Michailovičius?

Liza. Išvažiavo.

Ana Pavlovna. Kaip tat išvažiavo?

Liza. Aš prašiau jį vienos paslaugos.

Ana Pavlovna. Kokios paslaugos? Vėl paslaptys?

Liza. Ne paslaptys, o tiesiog prašiau jį asmeniškai
įteikti Fediai laišką.

Ana Pavlovna. Fediai? Fiodorui Vasiljevičiui?

Liza. Taip, Fediai...

Ana Pavlovna. Aš maniau, kad tarp judviejų
viskas baigta.

Liza. Aš negaliu skirtis su juo.

Ana Pavlovna. Kaip, vėl viskas iš naujo?

Liza. Aš norėjau, aš stengiausi, bet negaliu. Viską,
ką norite, bet tik ne skyrybos su juo.

Ana Pavlovna. Tai ką, tu nori jį susigrąžinti?

Liza. Taip.

Ana Pavlovna. Vėl įsileisti į namus tą biaurybę?

Liza. Aš prašau jus, mama, nekalbėti taip apie ma-
no vyrą.

Ana Pavlovna. Jis — buvęs tavo vyras.

Liza. Ne, jis ir dabar mano vyras.

Ana Pavlovna. Švaistūnas, girtuoklis, ištvirkė-
lis, ir tu negali su juo išsiskirti?!

Liza. Už ką jūs mane kankinate? Man ir taip sunku,
o jūs tarytum tyčia norite...

Ana Pavlovna. Aš kankinu?! Tai aš išvažiuo-
siu. Negaliu aš to matyti.

Liza tyli

Aš matau, kad jūs to norite, kad aš jums kliudau. Negaliu aš gyventi. Aš jūsų nesuprantu. Visa tai naujoviška. Čia skirtis nusprendi, paskui staiga šaukiesi žmogaus, kuris tave įsimylėjęs.

L i z a. Nieko panašaus.

A n a P a v l o v n a. Kareninas tau piršosi, ir tu jį siunti vyro. Kas gi tai?! Pavyduliavimui sukelti? ♥

L i z a. Mama! Tai baisu, ką jūs sakote. Palikite mane.

A n a P a v l o v n a. Tad išvyk motiną iš namų, o įsileisk ištvirtusį vyrą. Bet aš nelauksiu. Likite sveikos, dievai jūsų nematė. Kaip norite, taip ir darykite. (*Išeina, trenkdamą durimis*)

PENKIOLIKTOJI SCENA

L i z a ir S a š a

L i z a (*krinta į kėdę*). To betrukol

S a š a. Nieko. Viskas bus gerai. Mes nuraminsime mamą.

SEŠIOLIKTOJI SCENA

Tos pačios ir A n a P a v l o v n a

A n a P a v l o v n a (*pereina per sceną*). Duniaša, mano lagaminą!

S a š a. Mama! Jūs paklauskite! (*Išeina įkandin jos ir merkia seseriai*)

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

PIRMOJI SCENA

Čigonų kambarys. Choras dainuoja „Kanavelę“. Fedia — kniūpsčias ir be švarko — guli ant sofos. Afremovas, apžergęs kėdę, sėdi priešais dainavedį. Karininkas prie stalo, ant kurio stovi šampanas ir stiklinės.

Čia pat muzikas užrašinėja

Afremovas. Fedia, miegi?

Fedia (*keliiasi*). Nekalbėkite! Čia stepė, čia dešimtas amžius, čia ne laisvė, o valia valuzė... Dabar — „Nevakarinė“.

Čigonas. Negalima, Fiodorai Vasiljevičiau. Dabar tegu Maša viena padainuoja.

Fedia. Na, gerai! O po to „Nevakarinė“. (*Vėl gula*)

Karininkas. „Lemtingąją valandą“. (*Į Afremovą*) Sutinkate?

Afremovas. Tegu.

Karininkas (*muzikui*). Ką gi, užrašėte?

Muzikas. Nejmanoma. Kiekvieną kartą vis kitaip. Ir skalė kažkokia kitokia. Štai čia. (*Pamoja čigonėl, kuri žiūri*) Kaip šitą? (*Niūniuoja*)

Čigonė. Taip ir reikia. Taip puiku.

Fedia (*keldamasis*). Neužrašys. O jei užrašys, tai operon įkiš, viską subiauros. Nagi, Maša, užtrauk nors „Valandą“! Paimk gitarą. (*Atsikelia, sėdasi prieš ją ir žiūri jai į akis*)

Maša dainuoja

Ir ši gera. Na, Maša! Dabar „Nevakarinė“.

Afremovas. Ne, palauk. Pirmiau manąją, gedulingąją.

Karininkas. Kodėl gedulingąją?

Afremovas. O todėl, kad kai aš numirsiu... Supranti, numirsiu, karste gulėsiu, ateis čigonai... supran-

ti? Taip žmonai prisakysiu. Ir uždainuos. „Sėl mė vers-
ta“, — tai aš iš karsto pašoksiu, — supranti?! (*Muzikui*)
Štai ką užrašyk! Na, rėžkit!

Čigonai dainuoja

Egi, kaip! Na, — „Vaikinukai mano“.

*Dainuoja. Afremovas iškrečia išdaigą. Čigonai šypsosi
ir, nenutraukdami dainos, ploja katučių. Afremovas
sėdasi. Daina baigiama*

Č i g o n a i. Oi-oi, Michailas Andriejevičius, tikras
čigonas!

F e d i a. Na, o dabar — „Nevakarinę“.

ANTROJI SCENA

Tie patys. Įeina č i g o n a s

Č i g o n a s (*Fediai*). Ponas jūsų teiraujasi.

F e d i a. Koks ponas?

Č i g o n a s. Nežinau. Gražiai apsirengęs. Sabalo kai-
liniai.

F e d i a. Bararai? Na, ką gi, kviesk.

TRECIOJI SCENA

Tie patys, be čigono

A f r e m o v a s. Kas gi čionai pas tave?

F e d i a. Velniai jį žino! Kam manęs prireikė? (*Atsi-
stoja svyruodamas*).

M a š a išeina ir kažką čigoniškai kalba su savaisiais

KETVIRTOJI SCENA

Tie patys be Mašos. Įeina Kareninas, dairosi

Fedia. A, Viktoras! Štai ko nelaukiau! Nusirenk. Koks vėjas atnešė tave čionai? Na, sėskis. Klausykis, štai „Nevakarinė“.

Čigonai dainuoja

Čia tai ji! Čia tai ji! Nuostabu! Ir kur visa tai darosi, kas čia išsakyta? Ak, gerai! Ir kodėl žmogus gali pasiekti šią ekstazę, bet negalima jos pratęsti? ..

Muzikas (*užrašinėja*). Taip, labai originalu.

Fedia. Ne originalu, o tai tikra. . .

Afremovas. Na... čavalai! Jūs pailsėkite. (*Ima gitarą ir sėdasi šalia Katios*)

Muzikas. Iš esmės tai paprasta, o tik ritmas.

Kareninas. Je voudrais vous parler sans témoins.¹

Fedia. Apie ką?

Kareninas. Je viens de chez vous. Votre femme m'a chargé de cette lettre, et puis...²

Fedia (*ima laišką, skaito, niaukiasi, paskui meliai šypsosi*). Klausyk, Kareninai, tu juk žinai, kas šiame laiške?

Kareninas. Žinau. Ir noriu pasakyti. . .

Fedia. Palauk, palauk. Prašau nemanyti, kad aš girtas ir be nuovokos. Aš girtas, bet šiame reikale matau viską aiškiai. Na, kas gi tau pavesta man pasakyti?

Kareninas. Man pavesta tave surasti ir pasakyti tau, kad ji... tavęs laukia. Prašo tave viską užmiršti ir grįžti.

Fedia (*klausosi ir tylėdamas žiūri jam į veidą*). O vis dėlto nesuprantu, kodėl tu?

¹ Aš norėčiau kalbėti su jumis be liudininkų.

² Aš atėnu iš jūsų namų. Jūsų žmona pavedė man šį laišką, ir paskui. . .

Kareninas. Jelizaveta Andriejevna pasikvietė mane ir prašė mane...

Fedia. Taip...

Kareninas. Bet aš ne tiek tavo žmonos vardu, kiek pats nuo savęs prašau tave: važiuokime namo.

Fedia. Tu geresnis už mane. Kokie niekail! Būti geresniu už mane nesunku. Aš niekšas, o tu geras, geras žmogus. Ir kaip tik dėl to aš nekeisiu savo nutarimo. Ir ne dėl to. O tiesiog aš negaliu ir nenoriu. Na, kaip aš važiuosiu?

Kareninas. Važiuokime dabar pas mane. Aš pasakysiu, kad tu grįši, ir rytoj...

Fedia. O kas rytoj? Aš vis būsiu aš, o ji — ji. Ne. (*Prieina prie stalo ir geria*) Dantį ištraukti geriau yra vienu kartu. Juk aš sakiau, — jei aš vėl neišlaikysiu žodžio, kad ji mane mestų. Aš neišlaikiau, ir baigta.

Kareninas. Tau, bet ne jai.

Fedia. Nuostabu, kad tu rūpiniesi tuo, kad mūsų santuoka neiširtų.

Kareninas nori kažką pasakyti. Įeina Maša

PENKTOJI SCENA

Tie patys ir Maša. Paskui čigonas

Fedia (*pertraukia jį*). Tu pasiklausyk, tu pasiklausyk. Maša, padainuok.

Čigonai renkasi

Maša (*pašnibždom*). Reikėtų pašlovinti.

Fedia (*juokiasi*). Šlovinti taip: ponas Viktoras Michailovičius.

Čigonai dainuoja

Kareninas (*susikonfūzijęs klausosi, po to klausia*). Kiek duoti?

F e d i a. Na, duok dvidešimt penkis.

Kareninas duoda

ŠEŠTOJI SCENA

Tie patys, be Karenino

F e d i a. Nuostabu! Dabar „Lina“. (*Dairosi*). Paspruko Kareninas. Na, ma jį velniai!

Čigonai išsiskirsto

(*Mosuoja ranka, prieina prie Mašos ir sėdasi greta jos ant sofos*) Ak, Maša, Maša, kaip tu mane visą sukreti.

M a š a. Na, o ko aš jus prašiau?

F e d i a. Ko? Pinigų? (*Ištraukia iš kelnų kišenės*) Na, ką gi, imk.

Maša juokiasi, ima pinigų ir slepia už ančio

(*Čigonams*) Ir supaisyk čia dabar! Man atveria dangų, o pati kvėpalams prašo. Juk tu nė velnio nesupranti, ką tu darai.

M a š a. Ko čia nesuprasti! Aš suprantu, kad — ką myliu, tam ir stengiuos, ir geriau dainuoju.

F e d i a. O mane myli?

M a š a. Matyt, kad myliu.

F e d i a. Nuostabu! (*Bučiuoja ją*)

Čigonai ir čigonės pasišalina. Pasilieka porulės: Fedia su Maša, Afremovas su Katia, karininkas su Gaša.

Muzikas rašo. Čigonas gitara skambina valsą

Juk aš vedęs, o tau choras draudžia. Gera tau?

M a š a. Žinoma, gera. Kai geri svečiai, tai ir mums linksma.

F e d i a. Tu žinai, kas čia buvo?

M a š a. Girdėjau pavarde.

F e d i a. Tai puikus žmogus. Jis buvo atvykęs kvies-
ti mane namo, pas žmoną. Ji mane, kvailį, myli, o aš
štai ką išdarinėju.

M a š a. Ką gi, tai negerai. Reikia grįžti pas ją. Rei-
kia jos pasigailėti.

F e d i a. Tu manai, reikia? O aš manau, nereikia.

M a š a. Žinoma, jeigu nemyli, tai ir nereikia. Tik mei-
lė brangi.

F e d i a. O iš kur tu žinai?

M a š a. Tur būt, žinau.

F e d i a. Na, pabučiuok mane. Cavalai! Dar „Liną“,
ir tada baigta.

Čigonai ima dainuoti

Ak, gera. Kad tik nepabustum... Taip ir numirtum...

Uždanga

ANTRASIS VEIKSMAS

PIRMASIS PAVEIKSLAS

Lizos butas. Po pirmojo veiksmo praėjo dvi savaitės. Kareninas ir Ana Pavlovna sėdi valgomajame. Tarpdury pasirodo Saša

PIRMOJI SCENA

Kareninas. Na, ką?

Saša. Daktaras sako, kad dabar pavojaus nebėra. Tik neperšaldyti.

Ana Pavlovna. Ačiū dievui. Nes Liza visai nusikankino.

Saša. Jis sako, kad tai netikras arba silpnai pasireiškęs krupas... O čia kas? (*Rodydama į pintinę*)

Ana Pavlovna. Tai vynuogės, Viktoras atvežė. Kareninas. Ar nenorite?

Saša. Taip, ji mėgsta. Ji pasidarė labai nervinga.

Kareninas. Dvi naktis nemiegoti, nevalgyti.

Saša (*šypsodamasi*). Bet jūs taip pat...

Kareninas. Aš — kas kita.

ANTROJI SCENA

Tie patys. Įeina daktaras ir Liza

Daktaras (*įtaigiai*). Taigi, taigi. Kas pusvalandį, jei tik jis nemiega, keiskite. Jei miega, nevarginkit. Gerk-

lės tepti nereikia. Kambario temperatūrą taip pat palai-
kykite...

L i z a. O jei vėl ims dusti?

D a k t a r a s. Neturėtų. O jei dus — pulverizuokite.
Ir, be to, duokite miltelius, rytą vieną ir vakare vieną.
Aš tuoj parašysiu receptą.

A n a P a v l o v n a. Ar nenorite, daktare, arbatos?

D a k t a r a s. Ne, dėkoju, ligoniai laukia. (*Sėdasi
prie stalo*)

Saša atneša popieriaus, rašalo

L i z a. Tai, tur būt, ne krupas.

D a k t a r a s (*šypsodamasis*). Visai teisingai. (*Rašo*)

Ana Pavlovna stovi prie daktaro

K a r e n i n a s (*Lizai*). Na, o dabar išgerkite arbatos,
arba dar geriau — eikite pamiegoti, nes pasižiūrėkite tik,
į ką jūs panaši.

L i z a. Dabar aš atgijau. Ačiū jums. Štai kur tikras
draugas. (*Spaudžia jam ranką*)

Saša piktai pasitraukia į daktaro pusę

Dėkoju, mano bičiuli. Štai kur brangi pagalba.

K a r e n i n a s. Ką gi aš padariau? Tikrai nesu ver-
tas padėkos.

L i z a. O kas tiek naktų nemiegojo, kas atvežė šią
garsenybę?

K a r e n i n a s. Aš atlygintas jau vien tuo, kad Mi-
kai nebegresia pavojus, o visų didžiausias atlyginimas
man už viską — jūsų gerumas.

L i z a (*vėl spaudžia jam ranką ir juokiasi, rodydama
jos rankose likusią monetą*). Tai daktarui. Tik aš visai
nežinau, kaip atiduoti.

K a r e n i n a s. Na ir aš taip pat negaliu.

A n a P a v l o v n a. Ką negaliu?

L i z a. Duoti pinigų daktarui. Jis išgelbėjo man daugiau kaip gyvybę, o aš jam duodu pinigų. Čia kažkas nemalonaus.

A n a P a v l o v n a. Duok, aš įduosiu. Aš žinau kaip. Tai labai paprasta.

D a k t a r a s (*pakyla ir paduoda receptą*). Šiuos miltelius virinto vandens šaukšte gerai išmaišyti ir... (*toliau davinėja nurodymus*).

Kareninas prie stalo geria arbatą. Ana Pavlovna ir Saša išeina į priekį

S a š a. Negaliu žiūrėti į jų elgesį. Ji tarytum įsimylėjusi jį.

A n a P a v l o v n a. Kas čia nuostabaus?

S a š a. Slykštu!

Daktaras išeina, su visais atsisveikinęs. Ana Pavlovna eina jo išleisti

TREČIOJI SCENA

Liza, Kareninas ir Saša

L i z a (*Kareninui*). Jis toks dabar meilus. Kai tik pasidarė jam geriau, jis tuoj ėmė šypsotis ir tauškėti. Aš eisiu pas jį. Ir nuo jūsų pasitraukti nesinori.

K a r e n i n a s. Bet jūs išgerkite arbatos, suvalgykit ką nors.

L i z a. Nieko man dabar nereikia. Man taip gera po tos visos baimės. (*Kukčioja*)

K a r e n i n a s. Nagi matote, kokia jūs silpna.

L i z a. Aš laiminga. Norite pasižiūrėti jo?

K a r e n i n a s. Žinoma.

L i z a. Einam kartu.

Išeina

KETVIRTOJI SCENA

Saša ir Ana Pavlovna

A n a P a v l o v n a (*sugrįžta*). Ko tu tokia paniurusi? Taip gražiai įdaviau, ir jis paėmė.

S a š a. Šlykštu! Ji nusivedė jį į vaiko kambarį. Tarytum jis sužadėtinis ar vyras.

A n a P a v l o v n a. O kas gi tau? Ko tu karščiujiesi? O gal tu pati rengeisi už jo tekėti?

S a š a. Aš, už šito stulpo? Jau pati nežinau, už ko tekėsiu, tik ne už jo. Ir į galvą niekuomet man neatėjo. Man tik šlykštu, kad Liza po Fedios gali taip suartėti su svetimu žmogum.

A n a P a v l o v n a. Koks gi jis svetimas, — vaikystės dienų draugas.

S a š a. Bet aš iš jų šypsenu, iš akių matau, kad jie įsimylėję.

A n a P a v l o v n a. Kas gi čia nuostabaus? Žmogus padėjo vaikui sergant, užjautė, pagelbėjo, ir ji dėkinga. Pagaliau, kodėl jai nepamilti ir neištekėti už Viktoro?

S a š a. Tai būtų baisu. Biauru, biauru.

PENKTOJI SCENA

Kareninas ir Liza grįžta

Kareninas tylėdamas atsisveikina. Saša piktai pasišalina

SESTOJI SCENA

Ana Pavlovna ir Liza

L i z a (*motinai*). Kas jai?

A n a P a v l o v n a. Tikrai nežinau.

Liza atsidūsta tylėdama

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Afremovo kabinetas. Pilnos stiklinės vyno. Svečiai

PIRMOJI SCENA

Afremovas, Fedia, Stachovičius gauruotasis, Butkevičius skustasis, Korotkovas pakalikas

Korotkovas. O aš jums sakau, kad liks anapus vėliavos: La-bel-bua — pirmasis arklys Europoje. Lažybų!

Stachovičius. Gana niekus taukšti. Tu gi žinai, kad niekas tau netiki. Ir lažybų niekas su tavim neis.

Korotkovas. Aš tau sakau: tavasis Kartušas liks anapus vėliavos.

Afremovas. Liaukitės ginčytis! Aš jus sutaikinsiu. Pasiklauskite Fedios. Jis teisingai pasakys.

Fedia. Abu arkliai geri. Viskas priklauso nuo raitelio.

Stachovičius. Gusevas niekšas. Reikia jį rankose laikyti.

Korotkovas (*šaukia*). Ne!

Fedia. Nagi, palaukite, aš jus sutaikinsiu. Derbi kas laimėjo?

Korotkovas. Laimėjo, bet tai nieko nereiškia. Tai atsitiktinumas. Jei Kronprincas būtų nesusirgęs — pamatytum...

Ieina leka jus

ANTROJI SCENA

Tie patys ir leka jus

Afremovas. Ko tau?

Lekajus. Atvažiavo ponias, klausia Fiodoro Vasiljevičiaus.

Afremovas. Kokia ponia?
Lekajus. Nežinau, tikrai tikrų tikriausia ponia.
Afremovas. Fedia, pas tavo ponia.
Fedia (*išgąstingai*). Kas tokia?
Afremovas. Nežino kas. (*Lekajui*) Palydėk salėn.
Fedia. Palauk, aš eisiu, pasižiūrėsiu. (*Išeina*)

TREČIOJI SCENA

Tie patys, be Fedios ir lekajaus

Korotkovas. Kas čia pas jį? Tur būt, Maška.
Stachovičius. Kokia Maška?
Korotkovas. Čigonė Maša. Įsižiūrėjo jį. Kaip
katė įsimylėjusi.
Stachovičius. Kokia meili! Ir dainuoja!
Afremovas. Žavumėlis! Taniuša ir ji. Vakar jos
su Piotru dainavo...
Stachovičius. Tik žiūrėk, koks laimingas!
Afremovas. Tegu jį dievai, kaip jį bobos myli!
Korotkovas. Negaliu pakęsti čigonių. Jokio
grakštumo nėra.
Butkevičius. Na, nesakyk.
Korotkovas. Aš jas visas už vieną prancūzę atiduočiau.
Afremovas. Na, tu gi žinomas estetas. Reikia pa-
sižiūrėti, kas ten. (*Išeina*)

KETVIRTOJI SCENA

Tie patys, be Afremovo

Stachovičius. Jei Maša, atvesk ją čionai, tegu
padainuoja. Ne, dabar nebe tie čigonai! Taniuša buvo,
ak, po velnių!
Butkevičius. O aš manau, kad tokie pat ir da-
bar.

Stachovičius. Kaipgi tokie pat, kada vietoj dainų nešvankūs romansai.

Butkevičius. Ir romansų yra gerų.

Korotkovas. Eini lažybų, kad aš priversiu paidainuoti, ir tu nesuprasi, ar tai daina, ar romansas.

Stachovičius. Korotkovas — amžinai lažytis.

PENKTOJI SCENA

Tie patys ir Afremovas

Afremovas (*įeina*). Ponai, tai ne Maša. O priimti jos nėra kur kitur, kaip tik čia. Pereikime į biliardo kambarį.

Korotkovas. Kertame lažybų, kad pabūgai!

Stachovičius. Gerai, gerai.

Korotkovas. Štai ir prakiši butelį.

Stachovičius. Na, gerai. Pasiimk su savim vyną.

Išeina kalbėdamiesi

SEŠTOJI SCENA

Įeina Fedia ir Saša

Fedia. Einam čionai. Ak, kaip čia tu?.. Taip, taip...

Saša (*sumišusi*). Fedia, atleisk man, jei tau nema-lonu, bet, dėl dievo, išklausyk mane. (*Jos balsas virpa*)

Fedia (*vaikšto po kambarį. Saša atsisėda, žiūri į jį*). Klausau.

Saša. Fedia, grįžk namo.

Fedia. Aš labai gerai suprantu tave, Saša, mieloji, ir tavo vietoje aš irgi ne kitaip pasielgčiau: pasistengčiau grąžinti viską į seną padėtį; bet mano vietoje, jei

tu, brangioji, jautrioji mergaite, nors ir kažkaip keista tą sakyti, būtum mano vietoje, — tu tikriausiai būtum pasiėlgusi taip, kaip aš, t.y. būtum išėjus, kad nekludytum gyventi kitiems...

S a š a. Kaip tat kliudyti? Negi Liza gali gyventi be tavęs?

F e d i a. Ak, mieloji, Saša, brangioji, gali, gali, ir dar bus laiminga, kur kas laimingesnė, negu su manimi.

S a š a. Niekuomet.

F e d i a. Tau taip rodosi. (*Lanksto laišką, rankoje laikydamas*) Bet reikalas visiškai ne tas, t. y. ne tai, kad reikalas ne tas, o visų svarbiausia tai, kad aš negaliu. Žinai, storą popierių lankstyk ir šiaip ir taip. Ir šimtą kartų sulenksi. Jis vis tebesilaikys, o sulenksi šimtas pirmąjį kartą, ir jis perpliš. Lygiai taip tarp manęs ir Lizos. Man perdaug skaudu žiūrėti jai į akis. O jai — taip pat, patikėk.

S a š a. Ne, ne.

F e d i a. Sakai — ne, o pati žinai, jog taip.

S a š a. Aš tik galiu pagal save spręsti — jei aš būčiau jos vietoje ir tu atsakytum tai, ką atsakai, man būtų baisu.

F e d i a. Taip, tau.

Tyla, abu sumišę

S a š a (*atsistoja*). Argi taip ir liks?

F e d i a. Tur būt.

S a š a. Fedia! Grįžk!

F e d i a. Ačiū tau, mieloji Saša. Tu visuomet liksi man kaip brangus atminimas... bet lik sveika, brangioji. Leisk man pabučiuoti tave. (*Bučiuoja jai į kaktą*)

S a š a (*susijaudinusi*). Ne, aš neatsisveikinu, ir netikiu, ir nenoriu tikėti... Fedia...

F e d i a. Na, tai klausykis. Tik žodis, kad niekam nesakysi to, ką aš pasakysiu tau. Duodi žodį?

S a š a. Žinoma.

F e d i a. Na, tai klausykis, Saša. Tiesa, kad aš — vyras, jos kūdikio tėvas, bet aš — atliekamas... Palauk, palauk, neprieštarauk. Tu manai, aš pavyduliauju? Nė kiek. Visų pirma, neturiu teisės; antra, neturiu pagrindo. Viktoras Kareninas — senas jos bičiulis, ir mano taip pat. Jis myli ją, ir ji myli jį.

S a š a. Ne.

F e d i a. Myli, kaip tegali mylėti dora moteris, kuri neleidžia sau mylėti nieko, išskyrus vyrą, bet ji myli ir mylės, kai ši kliūtis (*rodo į save*) bus pašalinta, ir aš ją pašalinsiu, ir jiedu bus laimingi. (*Balsas virpa*)

S a š a. Fedia, taip nekalbėk.

F e d i a. Tu gi žinai, jog tai tiesa, ir aš džiaugsiuosi jų laime, ir nieko geresnio aš negaliu padaryti, — ir negrįšiu, ir duosiu jiems laisvę, taip ir pasakyk. Ir nekalbėk, ir nekalbėk, ir lik sveika. (*Bučiuoja jai į galvą ir atidaro duris*)

S a š a. Fedia, aš gėriuosi tavimi.

F e d i a. Lik sveika, lik sveika.

S a š a išeina

SEPTINTOJI SCENA

F e d i a vienas

F e d i a. Taip, nuostabu, puiku. (*Skambina*)

AŠTUNTOJI SCENA

F e d i a ir l e k a j u s

F e d i a. Pašaukite poną.

L e k a j u s išeina

DEVINTOJI SCENA

F e d i a vienas

F e d i a. Ir tiesa, ir tiesa.

DEŠIMTOJI SCENA

Įeina Afremovas

A f r e m o v a s. Kaipgi sutvarkei?

F e d i a. Puikiai. „Ir dievagojosi, ir prisiekdinėjo“.
Puikiai! Kur kiti?

A f r e m o v a s. Ogi ten lošia.

F e d i a. Puiku. Eiva. . . „pabūsime ir mes valandėlę“.

Uždanga

TREČIASIS VEIKSMAS

PIRMASIS PAVEIKSLAS

• *Kunigaikštis Abrezkovas, 60 metų elegantiškas viengungis. Nusiskutęs, su ūsais. Senas kariškis, didžiai orus ir liūdnas. Ana Dmitrijevna Karenina, Viktoro motina, besijauninanti, 50 metų amžiaus grande-dame. Kalbėdama vartoja prancūziškus žodžius. Liza. Viktoras. Lekajus. Prabangiškai kuklus, suvenirų prikrautas Anos Dmitrijevnos kabinetas*

PIRMOJI SCENA

Ana Dmitrijevna rašo laišką

ANTROJI SCENA

Ana Dmitrijevna ir lekajus

Lekajus. Kunigaikštis Sergiejus Dmitrijevičius.

Ana Dmitrijevna. Na, žinoma. (*Atsigręžia ir taisyti prieš veidrodį*)

TREČIOJI SCENA

Ana Dmitrijevna ir kunigaikštis Abrezkovas

Kunigaikštis Abrezkovas (*jeidamas*). J'espère que je ne force pas la consigne.¹ (*Bučiuoja ranką*)

Ana Dmitrijevna. Jūs žinote, kad vous êtes toujours le bienvenu². O ypač dabar, šiandien. Jūs gavote mano laiškėlj?

Kunigaikštis Abrezkovas. Gavau, ir štai mano atsakymas.

Ana Dmitrijevna. Ak, mano drauge, aš pradedu visiškai nusiminti. Il est ensorcelé, positivement ensorcelé³. Niekuomet aš nesu mačiusi jame tokio atkaklumo, tokio užsispyrimo, tokio negailestingumo ir abejingumo man. Jis visiškai pasikeitė nuo to laiko, kai ta moteris pametė vyrą.

Kunigaikštis Abrezkovas. Bet kas gi būtų, kas iš tikrųjų yra?

Ana Dmitrijevna. Taip, žūt būt jis nori vesti.

Kunigaikštis Abrezkovas. Bet kaipgi vyras?

Ana Dmitrijevna. Sutinka skirtis.

Kunigaikštis Abrezkovas. Šit kaip!

Ana Dmitrijevna. Ir jis, Viktoras, nepaiso viso to, ir visas tas purvas: advokatai, kaltės įrodymai. Tout ça est dégoûtant⁴. Ir tai jo neatstumia. Aš jo nesuprantu. Jis su savo jautrumu, drovumu...

Kunigaikštis Abrezkovas. Myli. Ak, jei žmogus tikrai myli, tada...

Ana Dmitrijevna. Taip, bet kodėl gi mūsų lai-

¹ Tikiuosi, kad aš nesu įsibrovėlis.

² ...jūs esate visada mielai pasitinkamas.

³ Jis yra užkerėtas, tikrai užkerėtas.

⁴ Visa tai yra blauro.

kais meilė galėjo būti gryna meilė, meilė-draugystė, kuri lydi per visą gyvenimą. Tokią meilę aš suprantu, vertinu.

Kunigaikštis Abrezkovas. Naujoji karta jau nebegali tenkintis idealiais santykiais. La possession de l'âme ne leur suffit plus¹. Ką padarysi! Bet kas su juo daryti?

Ana Dmitrijevna. Ne, apie jį nekalbėkite. Bet tai kažkokie kerai. Tarytum jį būtų apkeitę. Jūs gi žinote — aš buvau pas jį. Jis taip mane prašė. Aš nuvažiauvau, jos neradau ir palikau kortelę. Elle m'a fait demander quand je pourrai la recevoir². Ir šiandien... (*žiūri į laikrodį*)... antrą valandą, vadinasi, tuojau, turi atvažiuoti. Aš prižadėjau Viktorui priimti, bet suprantate mano padėtį? Aš visa nesava. Ir senu papratimu aš siunčiau pakviesti tamstą. Man reikalinga jūsų pagalba.

Kunigaikštis Abrezkovas. Dėkoju.

Ana Dmitrijevna. Jūs supraskite, kad tas jos atsilankymas išsprendžia visą reikalą — Viktoro likimą. Man reikėtų nesutikti. Bet kaip aš galiu...

Kunigaikštis Abrezkovas. Jūs visai jos nepažystate?

Ana Dmitrijevna. Niekuomet nesu mačiusi. Tačiau bijausi jos. Gera moteris negali sutikti pamesti vyrą. Ir gerą žmogų. Juk jis Viktoro draugas ir pas mus lankydavosi. Jis būdavo labai meilus. Tačiau koks jis būtų... Quels que soient les torts qu'il a eus vis-à-vis d'elle³, negalima pamesti vyro. Reikia savo kryžių nešti. Vieno aš nesuprantu, kaip Viktoras su savo įsitikinimais gali sutikti vesti išsituokusią? Kiek kartų jis neseniai, man girdint, karštai ginčijosi su Spicynu, įrodinėdamas, kad skyrybos nesiderina su tikrąja krikščionybe, o dabar

¹ Dvasinis bendravimas jų jau nebepatenkina.

² Ji klausė mane, kada aš galėčiau ją priimti.

³ Koks jis bebūtų buvęs jos atžvilgiu,

pats taip pasielgs. Si elle a pu le charmer à un tel point¹, aš jos bijau. Tačiau aš pasikviečiau jus, kad išgirsčiau jūsų nuomonę, o vis šneku pati. Ką manote jūs? Pasakykite. Ką, jūsų manymu, reikia daryti? Kaip pasielgti? Jūs kalbėjotės su Viktoru?

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš kalbėjausi su juo. Ir manau, kad jis myli ją, įprato mylėti, ir ta meilė jį pavergė, o jis yra žmogus lėtai, bet stipriai įsijaučiąs. Kas įstrigo jam į širdį, tas nebeišdils. Ir jis nieko, išskyrus ją, nebemylės, ir be jos su kita negalės būti laimingas.

Ana Dmitrijevna. O kaip tekėtų už jo Varia Kazanceva! Kokia mergina, ir kaip myli!..

Kunigaikštis Abrezkovas (*šypsodamasis*). C'est compter sans son hôte². Tatai dabar visiškai nebeįvykdoma. Ir, aš manau, geriau nusileisti ir padėti jam apsivesti.

Ana Dmitrijevna. Su išsituokusia, kad susitikinėtų su savo žmonos vyru? Aš nesuprantu, kaip jūs galite apie tai ramiai kalbėti. Argi tai ta moteris, kurios gali norėti motina į žmonas savo vieninteliam sūnui, ir tokiam sūnui?

Kunigaikštis Abrezkovas. Bet ką gi daryt, mieloji? Žinoma, būtų geriau, jei jis vestų merginą, kurią jūs pažįstate, mylite... Bet jei tai negalima... O be to, jei jis vestų čigonę, arba dievai žino ką... O Liza Rachmanova labai gera, maloni moteris. Per savo dukterėčią Nelli aš ją pažįstu: kukli, gera, mylinti ir dorovinga moteris.

Ana Dmitrijevna. Dorovinga moteris, kuri ryžtasi mesti vyrą?

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš jūsų nebepažįstu. Jūs negera, jūs žiauri. Jos vyras — vienas tų

¹ Jei ji galėjo sužavėti jį iki tokio laipsnio,

² Tai — skaičiuoti be šeimnininko.

žmonių, apie kuriuos sakoma, kad jis tiktai pats sau yra priešas. Bet jis dar didesnis priešas savo žmonai. Tai silpnas, visiškai smukęs, prasigėręs žmogus. Jis prašvilpė visą savo turtą, visą jos turtą, — o ji turi kūdikį... Kaipgi tat smerkiate jūs moterį, kuri pametė tokį žmogų. Ir tai ne ji, o jis ją pametė.

Ana Dmitrijevna. Ak, koks purvas, koks purvas! Ir aš turiu jame terliotis.

Kunigaikštis Abrezkovas. O jūsų religija?

Ana Dmitrijevna. Taip, taip, atleidimas. „Kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.“ Mais c'est plus fort que moi¹.

Kunigaikštis Abrezkovas. Nagi kaip jai gyventi su tokiu žmogumi? Nors ir nemylėtų kito, vis vien turėtų taip pasielgti. Dėl vaiko turėtų. Jis pats, jos vyras, protingas ir geras žmogus kada blaivus, pataria jai taip pasielgti.

KETVIRTOJI SCENA

Ana Dmitrijevna, kunigaištis Abrezkovas. Įeina Kareninas, bučiuoja motinai ranką, sveikinasi su kunigaikščiu Abrezkovu

Kareninas. Mama! Aš užėjau pasakyti jums vieną: Jelizaveta Andriejevna tuojau atvyks, ir aš prašau, maldauju jus: jei jūs tebesate nusistačiusi prieš mano vedybas...

Ana Dmitrijevna (*pertraukdama ji*). Žinoma, tebesu nusistačiusi prieš.

Kareninas (*tęsdamas kalbą ir niaukdamasis*)... tai prašau, maldauju jus, nesakykite apie savo nesutikimą, nedarykite neigiamo sprendimo.

¹ Bet tai virš mano jėgų.

A n a D m i t r i j e v n a. Aš manau, kad mes ir nekalbėsime apie tai. Aš tai jau nieku būdu nepražėsiu.

K a r e n i n a s. Ji juo labiau. Aš tik norėjau, kad jūs ją pažintumėt.

A n a D m i t r i j e v n a. Vieno nesuprantu: kaip tu suderini savo norą vesti poniją Protasovą, tebesant vyrui gyvam, su savo religiniais įsitikinimais, kurie sako ištuoką esant priešingą krikščionybei?

K a r e n i n a s. Tai žiauru iš tavo pusės, mama! Negi mes visi tokie neklaidingi, jog negalime nukrypti nuo savo įsitikinimų, kai gyvenimas toks sudėtingas? Už ką jūs man, mama, tokia žiauri?

A n a D m i t r i j e v n a. Aš myliu tave, noriu tau laimės.

K a r e n i n a s (*Abrezkovui*). Sergiejau Dmitrijevičiaus!

K u n i g a i k š t i s A b r e z k o v a s. Žinoma, jūs norite jam laimės, bet mums, jau ir žilti pradėjusiems, sunku besuprasti jaunuosius. O ypačiai sunku motinai, susigyvenusiai su mintimi, kad ji pati turinti sukurti laimę savo sūnui. Visos moterys taip.

A n a D m i t r i j e v n a. Taigi, taigi, kaip tik. Visi prieš mane. Žinoma, tu gali tai padaryti, vous êtes majeur...¹ bet tu pražudysi mane.

K a r e n i n a s. Nebepažįstu jūsų. Tai blogiau negu žiauru.

K u n i g a i k š t i s A b r e z k o v a s (*Kareninui*). Liaukis, Viktorai. Mama visada kalba blogiau, negu daro.

A n a D m i t r i j e v n a. Aš pasakysiu, ką manau ir jaučiu, ir pasakysiu, jos neįžeisdama.

K u n i g a i k š t i s A b r e z k o v a s. Neabejotinai.

¹ jūs esate jau subrendęs,

PENKTOJI SCENA

Ana Dmitrijevna, kunigaikštis Abrezkovas, Kareninas ir lekajus (įeina)

Kunigaikštis Abrezkovas. Štai ir ji.

Kareninas. Aš išeisiu.

Lekajus. Jelizaveta Andriejevna Protasova.

Kareninas. Aš išeinu. Mama, prašau tave. (*Išeina*)

Kunigaikštis Abrezkovas taip pat pakyla

Ana Dmitrijevna. Kvieskite. (*Kunigaikščiui Abrezkovui*) Jūs likite.

SESTOJI SCENA

*Ana Dmitrijevna ir kunigaikštis
Abrezkovas*

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš maniau, kad jums lengviau bus en tête-à-tête¹.

Ana Dmitrijevna. Ne, aš bijau. (*Nerimsta*) Jei aš sugalvosiu pasilikti su ja tête-à-tête, aš jums linktelėsiu. Ča dependra...² likti su ja vienai, — tai mane varžys. Aš tada duosiu jums ženklą.

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš suprasiu. Esu įsitikinęs, kad ji jums patiks. Tik būkite teisinga.

Ana Dmitrijevna. Kaip jūs visi prieš mane.

SEPTINTOJI SCENA

*Tie patys. Įeina Liza — su skrybėle,
vizitine suknele*

Ana Dmitrijevna (*pakildama*). Aš gailėjausi, jūsų neradusi, bet jūs tokia gera, kad pati atvykote.

¹ be pašaliečių.

² Tai priklausys...

L i z a. Aš nieku būdu nelaukiau. Aš taip dėkinga jums, kad jūs panorėjote mane matyti.

A n a D m i t r i j e v n a. Jūs pažįstami? (*Rodo į kunigaikštį Abrezkovą*)

K u n i g a i k š t i s A b r e z k o v a s. Kaipgi, aš turėjau garbę būti supažindintas. (*Schake hands¹. Visi sėdasi*). Mano seserėčia Nelli dažnai pasakoja man apie jus.

L i z a. Taip, mudvi buvome labai susidraugavusios... (*Droviai žvalgydamasi į Aną Dmitrijevną*) ir dabar draugaujame. (*Anai Dmitrijevnai*) Aš nieku būdu nesitikėjau, kad jūs panorėsite mane matyti.

A n a D m i t r i j e v n a. Aš gerai pažinau jūsų vyrą. Jis draugavo su Viktoru ir pas mus lankydavosi, kol nebuvo persikėlęs į Tambovą. Rodos, ten jis vedė jus?

L i z a. Taip, ten mes tuokėmės.

A n a D m i t r i j e v n a. O paskui, kai vėl persikėlė į Maskvą, jis jau nebesilankydavo pas mus.

L i z a. Taip, jis beveik niekur nesilankydavo.

A n a D m i t r i j e v n a. Ir nesupažindino manęs su jumis.

Nesmagi tyla

K u n i g a i k š t i s A b r e z k o v a s. Paskutinį kartą aš mačiausi su jumis pas Denisovus spektaklyje. Buvo labai miela. Jūs irgi vaidinote.

L i z a. Ne... taip... kaipgi... atsimenu. Aš vaidinau.

Vėl tyla

A n a D m i t r i j e v n a, atleiskite man, jei jums bus nemalonu tai, ką pasakysiu, bet aš negaliu, nemoku apsimesti. Aš atvykau todėl, kad Viktoras Michailovičius sakė... todėl, kad jis, tai yra todėl, kad jūs norėjote mane matyti...

¹ Rankos paspaudimas.

bet geriau viską pasakyti... (*Kukčioja*) Man labai sunku... o jūs gera.

Kunigaikštis Abrezkovas. Bet aš geriau išeisiu.

Ana Dmitrijevna. Taip, išeikite.

Kunigaikštis Abrezkovas. Likite sveikos. (*Atsisveikina su abiem moterim ir išeina*)

AŠTUNTOJI SCENA

Ana Dmitrijevna ir Liza

Ana Dmitrijevna. Klausykite, Liza, nežinau, tačiau ir nenoriu žinoti, kaip jūsų tėvavardis.

Liza. Andriejevna.

Ana Dmitrijevna. Na, vis tiek pat, — Liza. Man jūsų gaila, jūs man simpatiška. Bet aš myliu Viktorą. Aš vieną būtybę pasauly myliu. Jo sielą pažįstu kaip savo. Tai išdidi siela. Jis buvo išdidus dar 7-rių metų berniukas. Išdidus ne dėl vardo, ne dėl turto, bet išdidus savo tyrumu, savo moraliniu pranašumu, kurį jis išlaikė. Jis tyras kaip mergaitė.

Liza. Aš žinau.

Ana Dmitrijevna. Jis niekad nemylėjo moterų. Jūs pirmoji. Nepasakysiu, kad aš nepavydžiu jo jums. Aš pavydžiu. Bet mes, motinos, — pas jus dar mažutis, jums anksti, — mes ruošiamės tam. Aš rengiausi atiduoti jį žmonai ir nepavydėti. Bet atiduoti tokiai pat tyrai, kaip jis.

Liza. Aš... Argi aš...

Ana Dmitrijevna. Atleiskite, aš žinau, jūs nekalta, bet jūs nelaiminga. Ir aš jį pažįstu. Dabar jis pasirengęs viską iškęsti ir iškęs, ir niekuomet nepasakys, bet kentės. Įžeistas jo išdidumas kentės, ir jis nebus laimingas.

Liza. Aš apie tai galvojau.

A n a D m i t r i j e v n a. Liza, mieļojī. Jūs protinga, gera moteris. Jei jūs mylīte jī, tai laimēs norīte labiau jam, negu sau. O jei taip, tai jūs nenorēsīte jo surīštī ir priverstī gailētīs, nors jīs to nepasakys, niekada nepasakys.

L i z a. Aš žīnau, kad nepasakys. Aš galvojau apie tai ir kēliau sau tā klausīmā. Aš galvojau ir sakiau jam. Bet kā gi aš galiu padarytī, jei jīs sako nenorīs be manēs gyventī. Aš sakydavau: likīme draugais, bet sukurkīte sau savo gyvenīmā, nesurīškīte savo tyro gyvenimo su mano nelaimīngu. Jīs nenorī.

A n a D m i t r i j e v n a. Taip, dabar nenorī.

L i z a. Prikalbēkīte jī mane palīktī. O aš sutīnku. Aš myliu jī, norēdama laimēs jam, o ne sau. Tik padēkīte man, nejauskīte man neapykantos. Abī mylēdamos, kartū īeškosīme jo laimēs.

A n a D m i t r i j e v n a. Taip, taip, aš jus pamīlau. (*Bučiuoja jā. Liza verkia*) Bet vis dēlto, vis dēlto tai baisu. Jei jīs tuomet, kai dar nebuvot īstekējusi, būtū jus pamīlēš.

L i z a. Jīs sako pamīlēš jau tada, bet nenorējēs ardytī draugo laimēs.

A n a D m i t r i j e v n a. Ak, kaip visa tai sunku. Bet vis dēlto mylēsimē vīena antrā, ir dievas padēs mums rastī tai, ko norīme.

DEVINTOJI SCENA

Tos pačios ir Kareninas

K a r e n i n a s (*pasirodydamas*). Mama, brangiojī. Aš viskā girdējau. Aš to laukiau, jūs jā pamīlotē. Ir visas bus gerai.

L i z a. Kaip gaila, kad jūs viskā girdējotē. Aš būčīau nesakīusi...

Ana Dmitrijevna. Vis dėlto nieko nenutarta. Galiu pasakyti tik viena, jei ne visos šios sunkios aplinkybės, aš džiaugčiausi. (*Bučiuoja ją*)

Kareninas. Prašau jus, tik nepakeiskite savo nuomonės.

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Kuklus butas: paklota lova, rašomasis stalas, sofa.

PIRMOJI SCENA

Fedia vienas

Beldžiasi į duris. Už durų moteriškas balsas: „Kodėl tu, Fiodorai Vasiljevičiaus, užsirakinai? Fedia, atrakink...“

ANTROJI SCENA

Fedia ir Maša

Fedia (atsikelia, atrakina duris)

Įeina Maša

Tai gerai, kad atėjai. Nuobodu. Baisiai nuobodu.

Maša. Kodėl pas mus neatėjai? Vėl geri? E, tu, o žadėjai.

Fedia. Tu žinai, kad pinigų nėra.

Maša. Ir kodėl aš tave pamilau!

Fedia. Mašai!

Maša. Ką čia Maša, Maša. Jei mylėtum, seniai būtum išsituokęs. Ir ten tave prašė. Sakai, kad nemyli. O laikaisi jos įsikibęs. Nenori, matyt.

Fedia. Tu gi žinai, kodėl nenoriu.

Maša. Viskas niekai. Teisybę sako, kad tu tuščias žmogus.

Fedia. Ką gi aš tau galiu pasakyti? Kad man skaudu girdėti tave šitaip kalbant, betgi tu ir pati tai žinai.

Maša. Visiškai tau neskaudu...

Fedia. Pati žinai, kad vienintelis mano gyvenimo džiaugsmas — tavo meilė.

Maša. Mano, tai mano. O tavo nėra.

Fedia. Na, neįtikinėsiu. Ir nėra reikalo, tu pati žinai.

Maša. Fedia, kam tu mane kankini?

Fedia. Kuris kurį.

Maša (*verkia*). Negeras tu.

Fedia (*prisiartina ir apkabina ją*). Maša! Ko gi tu? Liaukis. Gyventi reikia, o ne žliumbti. O tau tai jau visiškai netinka. Gražuole tu manol

Maša. Myli?

Fedia. Ką gi man mylėti?

Maša. Tiktai mane? Na skaityk, ką esi parašęs.

Fedia. Tau bus neįdomu.

Maša. Jei jau tu parašei, tai bus gerai.

Fedia. Na, klausykis. (*Skaito*) „Vėlyvą rudenį mudu susitarėm su draugu susitikti prie Murygino aikštelės. Tos aikštelės būta tvirtos salos su stambiais iškyšuliais. Buvo tamsi, šilta, rami diena. Rūkas...“

TREČIOJI SCENA

Fedia ir Maša. Įeina senas čigonas, Ivanas Makarovičius, ir sena čigonė, Nastasja Ivanovna, — Mašos tėvai

Nastasja Ivanovna (*eidama prie dukters*). Čia, prakeiktoji, pabėgėlė avis. Ponui pagarba. (*Dukteriai*) Ką gi tu su mumis darai? A?

Ivanas Makarovičius (*Fediai*). Negerai, ponuli, darai. Mergą žudai. Oi, negerai, blogai elgies.

Nastasja Ivanovna. Apsigobk skara, marš tuoju. Pabėgo, mat. Ką aš chorui pasakysiu? Susidedi su plikiu. Ką gausi iš jo?

Maša. Nesusidedu. O myliu poną, ir daugiau nieko. Choro aš nemetu, dainuosiu, o kad...

Ivanas Makarovičius. Dar pakalbėk, tuoju aš tau kasas nurausiu. Lupena! Kas taip elgiasi? Nei tėvas, nei motina, nei teta. Blogai, ponuli. Mes tave mylėjome, kiek kartų nemokamai dainavome tau, tavęs gailėjomės. O tu ką padarei.

Nastasja Ivanovna. Pražudei veltui dukrelę, mūsų gimdytąją, vienintelę, neatsigėrėtina, briliantinę, neįkainojamą, į mėsą sutrypei, štai ką padarei. Dievo tavyje nėra.

Fedia. Tu, Nastasja Ivanovna, be reikalo pyksti ant manęs. Tavo duktė man kaip sesuo. Jos garbę aš sauguju. Ir tu nemanyk. O myliu ją... Ką gi daryt!

Ivanas Makarovičius. O kai pinigų turėjote, tai nemylėjote. Būtum užrašęs anuomet chorui kokį dešimtį tūkstančių, ir pasiimtum garbingai. O dabar prašvilpei, vogčiom išsivedei. Gėda, ponuli, gėda.

Maša. Jis neišsivedė, aš pati pas jį atėjau. Ir vėl ateisiu, jei dabar išsivesite. Myliu jį, ir viskas. Už visus jūsų užraktus stipresnė mano meilė... Nenoriu.

Nastasja Ivanovna. Na, Mašenka, širdelė, neprieštarauk. Negerai pasielgei, na ir eikime.

Ivanas Makarovičius. Gana kalbėti! Marš! (*Ima už rankos*) Atleiskite, ponuli.

Visi trys išeina

KETVIRTOJI SCENA

*Fedia. Įeina kunigaikštis
Abrezkovas*

Kunigaikštis Abrezkovas. Atleiskite man. Aš netyčiom buvau nemalonios scenos liudininku.

Fedia. Su kuo turiu garbę? .. (*Atpažįsta*) Ak, kunigaikštis Sergiejus Dmitrijevičius! (*Sveikinasi*)

Kunigaikštis Abrezkovas. Prieš savo norą nemalonios scenos liudininku. Būčiau bevelijęs negirdėti. Bet, išgirdęs, laikau savo pareiga pasakyti, kad girdėjau. Man čia nurodė, ir prie durų aš turėjau laukti, kol tie ponai išeis. Juo labiau, kad mano beldimasis į duris dėl labai garsių balsų nebuvo girdimas.

Fedia. Taip, taip. Labai prašau. Dėkoju jums, kad man tai pasakėte. Tai duoda man teisę šią sceną jums paaiškinti. Ką jūs apie mane pagalvosite, man vis tiek pat. Bet aš noriu pasakyti jums, kad jūsų nugirsti priekaištai šiai merginai — čigonei, dainininkei — neteisingi. Ši mergina doroviškai tyra kaip karvelis. Ir mano santykiai su ja draugiški. Jei jie, gal būt, ir turi poetiškumo atspalvį, tai tas vis dėlto nenaikina tyrumo — šios merginos šlovės. Štai ką pasakyti jums aš norėjau. O ko jums iš manęs reikia? Kuo galiu būti naudingas?

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš, visų pirmausia...

Fedia. Atleiskite man, kunigaikšti. Mano padėtis visuomenėje pasidarė tokia, kad mano maža ir seniai buvusi pažintis su jumis neduoda man teisės laukti jūsų atsilankymo, jei jūs neturėtumėt į mane reikalo. Tad koks gi reikalas?

Kunigaikštis Abrezkovas. Neneigsiu, jūs atspėjote. Aš turiu reikalą. Tačiau aš vis dėlto prašau jus patikėti, kad jūsų padėties pasikeitimas nė kiek nekeičia mano santykių su jumis.

Fedia. Visai tikiu.

Kunigaikštis Abrezkovas. Mano reikalas toks, kad mano senos bičiulės Anos Dmitrijevnos Kareninos sūnus ir ji pati prašė mane netarpiškai iš jūsų paties sužinoti apie jūsų santykius. . . Jūs leisite man kalbėti apie jūsų santykius su žmona, Jelizaveta Andrijevna Protasova?

Fedia. Mano santykiai su žmona, galiu pridėti: su mano buvusia žmona — visiškai nutraukti.

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš taip ir supratau. Ir tik todėl ėmiausi šios sunkios misijos.

Fedia. Nutraukti, skubu pareikšti, ne dėl jos, o dėl mano kaltės, teisingiau — dėl mano begalinių kalčių. Jinaigi, kaip buvo, taip ir liko moterimi be priekaišto.

Kunigaikštis Abrezkovas. Tad štai, Viktoras Kareninas, ypačiai jo motina, prašė mane sužinoti apie jūsų ketinimus.

Fedia (*karščiudamasis*). Kokie ketinimai? Jokių. Aš duodu jai visišką laisvę. Maža to, niekuomet nesudrumsiu jos ramybės. Aš žinau, kad ji myli Viktorą Kareniną. Ir tegu. Aš laikau jį labai nuobodžiu, bet labai geru, doru žmogumi, ir aš manau, kad ji bus su juo (kaip tai paprastai sakoma) laiminga. Ir... *que le bon Dieu les benisse*.¹ Štai ir viskas.

Kunigaikštis Abrezkovas. Taip, bet mes...

Fedia (*pertraukia*). Ir nemanykite, kad manyje būtų bent mažiausias pavyduliavimo jausmas. Jei aš pasakiau Viktorą esant nuobodu, tai aš savo žodžius atsiimu. Jis puikus, geras, doras žmogus, beveik priešingybė man. Ir jis mylėjo ją nuo pat vaikystės. Gal būt, ir ji mylėjo jį, kada tekėjo už manęs. Taip būva. Pati geriausioji meilė tai toji, apie kurią nežinai. Ji, aš manau, visada mylėjo. Bet, kaip dora moteris, netgi sau neprisipažindavo mylinti, bet tai lyg koks šešėlis dengė mūsų vedybinį gyvenimą... tačiau, kad aš jums pasisakau...

¹ ...tegu viešpats dievas juos laimina.

Kunigaikštis Abrezkovas. Prašau, sakykite. Tikėkite, kad man tai svarbiau už viską; jei jau aš pas jus atėjau, tai noriu tuos santykius visiškai pažinti. Aš jus suprantu. Suprantu, kad tas šešėlis kaip jūs puikiai išsireiškėte, galėjo būti...

Fedia. Ir buvo, ir, gal būt, dėlto aš negalėjau pasitenkinti tuo šeimyniniu gyvenimu, kurį ji man davė, ir kažko ieškodavau, ir viliodavausi. Bet aš jau pradedu teisintis. To aš nenoriu, be to, man ir negalima teisintis. Aš buvau, drąsiai sakau, buvau netikęs vyras, buvau, kadangi dabar aš seniai jaučiuosi esąs nebe jos vyras ir ją laikau visiškai laisva. Vadinas, štai jums ir atsakymas į jūsų misiją.

Kunigaikštis Abrezkovas. Taip, betgi jūs pažįstate Viktoro šeimą ir jį patį? Jo santykiai su Jelizaveta Andriejevna visą laiką buvo ir tebėra tolimi ir patys garbingiausi. Jis jai padėdavo, kada jai buvo sunku.

Fedia. Taip, savo palaidumu aš padėjau jiems suartėti. Ką padarysi, taip turėjo būti.

Kunigaikštis Abrezkovas. Jūs žinote jo ir jo šeimos griežtus pravoslaviškus įsitikinimus. Aš nepriitariu jiems. Aš plačiau žiūriu į dalykus. Bet gerbiu juos ir suprantu. Suprantu, kad jam, o ypač jo motinai yra neįsivaizduojamas suartėjimas su moterimi be bažnytinės santuokos.

Fedia. Aš gi žinau jo buk... tiesumą, konservatyvumą šiuo atžvilgiu. Bet ko jiems reikia? Skyrybų. Aš seniai pasakiau jiems sutinkąs skirtis, bet sąlyga prisiimti sau kaltę ir visą su tuo susijusį melą yra labai sunki.

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš jus visiškai suprantu ir esu tokios pat nuomonės. Bet ką daryt? Aš manau, čia galima sutvarkyti. Tačiau jūs teisus. Tai baisu, ir aš jus suprantu.

Fedia (*spaudžia ranką*). Dėkoju jums, mielas kunigaikšti. Aš visada žinojau jus esant dorą, gerą žmo-

gų. Na, pasakykite, ką man daryti? Kaip pasielgti? Supraskite visą mano padėtį. Aš nesistengiu tapti geresnis. Aš niekšas. Bet yra dalykų, kurių aš negaliu ramiai daryti. Negaliu ramiai meluoti.

Kunigaikštis Abrezkovas. Aš jūsų taip pat nesuprantu. Jūs gabus, protingas žmogus, toks jautrus gėriui, kaip jūs galite susivilioti, galite pamiršti tai, ko patys iš savęs reikalaujate? Kaip jūs atsidūrėte šio kioje padėtyje, kaip jūs pražudėte savo gyvenimą?

Fedia (*nugalėdamas susijaudinimo ašaras*). Štai jau 10 metų gyvenu kaip palaidūnas. Ir pirmą kartą manęs pasigailėjo toksai žmogus kaip jūs. Manęs gailėjosi draugai, lėbautojai, moterys, bet protingas, geras žmogus, kaip jūs. . . Ačiū jums. Kaip aš nusmukau? Visų pirmausia, vynas. Vynas juk ne dėl to, kad skanu. Bet ką aš bedaryčiau, visada jaučiu, jog ne tai, kas reikia, ir man gėda. Aš dabar kalbuosi su jumis, ir man gėda. O jau būti vadovu, sėdėti banke — taip gėda, taip gėda. . . Ir tik, kai išgeri, pasidaro nebe gėda. O muzika, — ne operos ir ne Bethovenas, o čigonai. . . Tai toks gyvenimas, energija liejasi į tavo. O čia dar mielos juodos akys ir šypsena. Ir juo patraukliau, juo paskui didesnė gėda.

Kunigaikštis Abrezkovas. Na, o darbas?

Fedia. Mėginau. Viskas negerai. Viskuo aš nepatenkintas. Bet ką čia apie save kalbėti! Ačiū jums.

Kunigaikštis Abrezkovas. Tai ką gi aš turėsiu pasakyti?

Fedia. Pasakykite, kad padarysiu taip, kaip jie nori. Juk jie nori tuoktis, — kad niekas nekliudytų jiems susituokti?

Kunigaikštis Abrezkovas. Žinoma.

Fedia. Padarysiu, pasakykite, jog tikrai padarysiu.

Kunigaikštis Abrezkovas. Kada gi?

Fedia. Palaukit. Na, sakysim, dvi savaites. Užteks?

Kunigaikštis Abrezkovas (*pakildamas*).
Galiu taip ir pasakyti?

Fedia. Galite. Likit sveikas, kunigaikšti, dar kartą
dėkoju jums.

Kunigaikštis Abrezkovas išeina

PENKTOJI SCENA

Fedia vienas

Fedia (*ilgai sėdi tylėdamas. Šypsosi*). Gerai. Labai
gerai. Taip ir reikia. Taip ir reikia. Taip ir reikia. Nuo-
stabu.

Uždanga

KETVIRTASIS VEIKSMAS

PIRMASIS PAVEIKSLAS

*Traktierius. Atskiras kabinetas. Tarnas įveda Fedią
ir Ivaną Petrovičių Aleksandrova*

PIRMOJI SCENA

Fedia, Ivanas Petrovičius ir tarnas

Tarnas. Prašau čia. Niekas čia netrukdyt, o popie-
rius tuoj atnešiu.

Ivanas Petrovičius. Protasovail! Aš įeisiu.

Fedia (*rimtas*). Prašau, jeik, bet aš užsiėmęs ir...
na, jei nori — jeik.

Ivanas Petrovičius. Tu nori atsakyti į jų
reikalavimus? Aš tau pasakysiu, kaip. Aš taip nerašy-
čiau. Aš visuomet sakau tiesiai ir veikiu ryžtingai. (*Tar-
nui*) Butelį šampano.

Tarnas išeina

ANTROJI SCENA

*Fedia ir Ivanas Petrovičius. Fedia išsitraukia
revolverį ir pasideda*

Fedia. Lukterėk truputį.

Ivanas Petrovičius. Ką gi? Ką, tu nusišauti
nori? Galima, galima. Aš tave suprantu. Jie nori tave

pažeminti. O tu parodysi jiems, kas tu. Save užmuši revolveriu, o juos — didžiadvasiškumu. Aš tave suprantu. Aš viską suprantu, nes aš esu genijus.

F e d i a. Na, taip, na, taip. Tiktai. . .

Įeina t a r n a s, popierium ir rašaline nešinas

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir t a r n a s

F e d i a (*pridengia revolverį servetėle*). Atkimšk. Išgerkime. (*Geria. Rašydamas*) Palauk truputį.

I v a n a s P e t r o v i č i u s. Už tavo. . . didelę kelionę. Aš juk esu aukščiau šito. Aš nemėginsiu tave sulaikyti. Ir gyvenimui, ir mirčiai genijus yra vienodai abejingas. Aš mirštu gyvenime ir gyvenu mirtyje. Tu nusižudysi, kad jie, du žmonės, tavęs gailėtųsi. O aš — aš nusižudysiu, kad visas pasaulis suprastų, ko jis neteko. Aš ir nemėginsiu svyruoti, galvoti. Paėmei (*čiumpa revolverį*). . . pykšt, — ir baigta. Tačiau dar anksti (*padedą revolverį*). Ir man neverta rašyti, jie patys turi suprausti. . . Ak, jūs. . .

F e d i a (*rašo*). Truputį palauk.

I v a n a s P e t r o v i č i u s. Pasigailėtini žmonės. Kapstosi, rūpinasi. Bet nesupranta, — nieko nesupranta. . . Aš ne tau. Aš taip reiškiu savo mintis. O ko reikia žmonijai? Labai mažai: vertinti savo genijus, o ji juos visada žudė, persekiojo, kankino. Ne! Aš nebūsiu jūsų žaislas! Aš išvilksiu jus aikštėn! Ne-e-e-e. Veidmainiai!

F e d i a (*baigė rašyti, išgeria ir skaito*). Išeik, prašau tave.

I v a n a s P e t r o v i č i u s. Išeiti? Na, lik sveikas. Aš nemėginsiu tavęs sulaikyti. Aš tą patį padarysiu. Bet dar anksti. Aš tik noriu pasakyti tau. . .

F e d i a. Gerai. Tu pasakysi vėliau, o dabar štai ką, drauguži: prašau tave, atiduok štai šitą šeimininkui (*pa-duoda pinigų*) ir paklausk, ar nėra man laiško ir siuntinio. Būk malonus.

I v a n a s P e t r o v i č i u s. Gerai. Tai tu manęs palauksi? Aš dar kai ką svarbaus tau pasakysiu. Kai ką, ko tu neišgirsi ne tik šiame, bet ir aname pasauly, bent iki tol, kol aš ten ateisiu. Tai viską atiduoti?

F e d i a. Tiek, kiek reikia.

I v a n a s P e t r o v i č i u s išeina

KETVIRTOJI SCENA

F e d i a vienas

F e d i a (*lengviau atsidūsta, uždaro paskui Ivaną Petrovičių duris, ima revolverį, atlaužia gaiduką, prideda prie smilkinio, krūpteli ir atsargiai nuleidžia. Urzgia*).

Ne, negaliu, negaliu, negaliu.

Kažkas beldžiasi į duris

Kas ten?

Už durų Mašos balsas: „Aš“.

Kas aš? Ak, Maša... (*Atidaro duris*)

PENKTOJI SCENA

F e d i a ir M a š a

M a š a. Buvau pas tave, pas Popovą, pas Afremovą ir pagaliau nusprendžiau, kad tu čia. (*Pamato revolverį*) Na, gražiausia! Štai kur kvailys. Iš tiesų kvailys! Nejau-gi tu iš tikrųjų?

F e d i a. Ne, negalėjau.

M a š a. O apie mane tai nepagalvojai? Bedievi! Ma-nęs tai negaila? Ak, Fiodorai Vasiljevičiau, nuodėmė, nuodėmė. Už mano meilę...

F e d i a. Norėjau duoti jiems laisvę, prižadėjau. O meluoti negaliu.

M a š a. O aš?

F e d i a. Ką tu? Ir tave būčiau atpalaidavęs. Argi tau geriau su manim kamuotis?

M a š a. Matyt, geriau. Negaliu aš be tavęs gyventi.

F e d i a. Koks čia su manim gyvenimas? Paverktu-mei ir gyventum sau.

M a š a. Ir visai neverkčiau. Tegu tave velniai, jei manęs nesigaili. (*Verkia*)

F e d i a. Maša! Draugužė. Juk aš norėjau geriau pa-daryti.

M a š a. Sau geriau.

F e d i a (*šypsodamasis*). Kaip tat sau geriau, jei bū-čiau nusižudęs?

M a š a. Žinoma, geriau. Bet ko gi tau reikia? Tu pa-sakyk.

F e d i a. Kaip tat, ko reikia? Daug ko reikia.

M a š a. Na, ko? ko?

F e d i a. Reikia, pirmiausia, ištesėti pažadą. Jau to vieno pakanka. Meluoti ir daryti visas tas šlykštybes, ku-rios neišvengiamos skyrybose, — aš negaliu.

M a š a. Leiskim, kad šlykštu. Aš pati...

F e d i a. Paskui reikia tikrai duoti jiems laisvę, ir žmo-nai, ir jam. Ką gi, jiedu geri žmonės. Kam jiems ka-muotis? Tai antra.

M a š a. Na, gero joje tai jau maža, jei tave pametė.

F e d i a. Ne ji pametė — aš pamečiau.

M a š a. Na, gerai, jau gerai. Vis tu. Ji angelas. Kas gi dar?

F e d i a. O dar tas, kad tu — gera, maloni mergai-tė — myliu tave ir, jei liksiu gyvas, pražudysiu tave.

M a š a. Tai jau ne tavo reikalas. Aš pati žinau, žū-siu ar ne.

F e d i a (*atsidūsta*). O svarbiausia, svarbiausia... Kas mano gyvenimas? Argi aš nematau, kad aš žuvęs,

niekam netinku. Visiems ir sau pačiam sunkenybė, kaip sakė tavo tėvas. Netikęs aš...

M a š a. Kokie niekai! Aš nuo tavęs neatsitrauksiu. Prilipau, ir viskas. O kad tu blogai gyveni, girtauji ir lėbauji... Juk tu gyvas žmogus — meskl! Štai ir viskas.

F e d i a. Lengva pasakyti.

M a š a. Taip ir padaryk.

F e d i a. Kai į tavo žiūriu, tai rodos, viską padaryčiau.

M a š a. Ir padarysi. Viską padarysi. (*Pamato laišką*) Kas gi čia? Tu jiems rašei? Ką gi rašei?

F e d i a. Ką rašiau. (*Ima laišką ir nori sudraskyti*) Dabar jau nereikia.

M a š a (*išplėšia laišką*). Rašei, kad nusižudei, taip? Nerašei apie pistoletą? Rašei, kad nusižudei?

F e d i a. Taip, kad manęs nebebus.

M a š a. Duokš, duokš, duokš! Tu skaitei „Ką daryti?“

F e d i a. Skaičiau, rodos.

M a š a. Nuobodus tai romanas, bet viena jame labai, labai gerai. Jis, tas, kaip jį? Rachmanovas, ėmė ir apsimetė, kad jis nusiskandino. Ir tu štai nemoki plaukti.

F e d i a. Ne.

M a š a. Na, mat. Duokš čionai drabužius. Viską, ir piniginę.

F e d i a. Kaip tat?

M a š a. Palauk, palauk, palauk... Važiuojame namo. Ten persirengsi.

F e d i a. Bet juk tai apgaulė.

M a š a. Ir puiku! Nuėjai maudytis, drabužiai pasiliko krante. Kišenėj piniginė ir šis laiškas.

F e d i a. Na, o paskui?

M a š a. O paskui, paskui išvažiuosime ir puikiai gyvensime.

SEŠTOJI SCENA

Tie patys. Įeina Ivanas Petrovičius

Ivanas Petrovičius. Še tai tau! O revolveris? Aš pasiimsiu sau.

Ma š a. Imk, imk, o mes važiuojame.

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Svečių kambarys pas Protasovus

PIRMOJI SCENA

Kareninas, Liza

Kareninas. Jis taip tikrai pažadėjo, kad aš esu įsitikinęs, jog jis išpildys savo pažadą.

Liza. Man gėda, bet aš turiu pasakyti, jog tai, ką sužinojau apie tą čigonę, davė man visišką laisvę. Nepamaryk, kad tai pavyduliavimas. Tai ne pavyduliavimas, o žinai, — išsilaisvinimas. Na, kaip jums pasakyti. . .

Kareninas. Vėl jums.

Liza (*šypsodamasi*). Tau. Tik nekliudykite, nekliudyk man pasakyti, ką aš jaučiu. Visų svarbiausia, kas mane kankino, tai jausmas, kad aš myliu du. O tai reiškia, kad aš nedorovinga moteris.

Kareninas. Tu — nedorovinga moteris?!

Liza. Bet nuo to laiko, kai aš sužinojau, kad jis turi kitą moterį, kad aš jam, vadinasi, nebereikalinga, aš išsilaisvinau ir pasijutau galinti nemeluodama pasakyti, kad myliu jus — tave. Dabar mano sieloje aišku, ir mane vargina tik mano padėtis. Tos skrybės. Visa tai taip kankina. Tas laukimas.

K a r e n i n a s. Tuoju, tuoju išsispręs. Nepasitenkindamas jo pažadais, aš paprašiau sekretorių nuvykti pas jį su prašymu ir negrįžti, kol jis nepasirašys. Jei aš jo nepažinčiau, manyčiau, kad jis tyčia tai daro.

L i z a. Jis? Ne, tai vis tas pats jo ir silpnumas, ir sąžiningumas. Nenori sakyti netiesos. Tik be reikalo pasiuntei jam pinigų.

K a r e n i n a s. Negalima kitaip. Tai būtų galėję būti uždelsimo priežastimi.

L i z a. Ne, pinigai kažkas negera.

K a r e n i n a s. Na, jam jau būtų galima būti mažiau pointilleux¹.

L i z a. Kokie mes daromės egoistai!

K a r e n i n a s. Taip, prisipažįstu. Tu pati kalta. Po to laukimo, to beviltiškumo aš toks laimingas dabar. O laimė daro egoistą. Tu kalta.

L i z a. Tu manai, kad tu vienas laimingas. Aš taip pat. Aš jaučiu, kad esu kupina, kad maudausi savo laimėje. Viskas: ir Mika pasitaisė, ir tavo motina mane myli, ir tu, ir, svarbiausia, aš, aš myliu.

K a r e n i n a s. Taip? Nesigaili? Negrįžtamai?

L i z a. Nuo tos dienos visa manyje staiga pasikeitė.

K a r e n i n a s. Ir negali grįžti?

L i z a. Niekados. Aš tik vieno tetrokštu, kad tavyje tai būtų taip pat visiškai baigta, kaip manyje.

ANTROJI SCENA

Tie patys ir auklė su vaiku. Berniukas eina pas motiną. Ji sodina jį sau ant kelių

K a r e n i n a s. Kokie mes nelaimingi žmonės.

L i z a. O ką? *(Bučiuoja vaiką)*

¹ skrupulingu.

K a r e n i n a s. Kai tu ištekėjai, ir aš, grįžęs iš užsienio, tai sužinojau ir pajutau tavęs netekęs, buvau nelaimingas, bet man buvo džiugu patirti, kad tu manęs neužmiršai. Man to užteko. Vėliau, kai susidarė mūsų draugiški santykiai ir aš pajutau, kad tu man meili, kad mūsų draugystėje yra mažutė kibirkštis kažko reikšmingesnio negu draugystė, aš buvau jau beveik laimingas. Tiktai mane kamavo nerimas dėl to, kad aš negarbingas Fedios atžvilgiu. Tačiau manyje visada buvo toks tvirtas įsitikinimas, kad, be pačios tyriausios draugystės, negali būti kitokių santykių su draugo žmona, — o ir tave aš žinojau, — taip, jog šitai nekankino manęs, ir aš buvau patenkintas. Paskui, kai Fedia pradėjo daryti tau skausmo, ir aš pajutau, jog esu tau parama ir kad tu bijaisi mano draugystės, aš buvau jau visai laimingas ir manyje ėmė atsirasti kažkokia neaiški viltis. Paskui... kai jis pasidarė jau nebepakenčiamas, tu nusprendei jį pamesti, ir aš pirmą kartą pasakiau viską, o tu nepasakei ne, bet apsiašarojusi nuėjai, aš buvau jau visiškai laimingas, ir jei manęs būtų paklause, ko aš noriu dar, būčiau atsakęs: nieko. Bet paskui išaiškėjo galimybė sujungti gyvenimą su tavuoju; mamam pamilo tave, ta galimybė ėmė virsti tikrove; tu pasakei man, kad mylėjai ir myli mane, paskui pasakei man, kaip štai dabar, kad jis tau nebeegzistuoja, kad tu vieną mane myli, — ko gi, atrodė, daugiau man norėti? Bet ne, dabar, dabar aš kankinuosi dėl praeities, norėtusi, kad tos praeities nebūtų, nebūtų to, kas ją primena.

L i z a (*su priekaištu*). Viktorai!

K a r e n i n a s. Liza, tu man atleisk. Tai, ką aš kalbu, kalbu todėl, jog nenoriu, kad nors viena mano mintis apie tave būtų nuo tavęs paslėpta. Visa tai aš pasakiau sąmoningai, kad parodyčiau, koks aš blogas, bet aš žinau, kad eiti toliau nėra kur, kad aš turiu kovoti su savim ir save nugalėti. Ir aš nugalėjau. Aš jį myliu.

L i z a. Taip ir reikia. Aš padariau viską, ką galėjau.

Ne aš, o mano širdyje įvyko visa, ko tu galėjai trokšti:
iš jos išnyko viskas, išskyrus tave.

Kareninas. Viskas?

Liza. Viskas, viskas. Jei būtų kitaip, nesakyčiau.

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir lekajus

Lekajus. Ponas Voznesenskis.

Kareninas. Tai jis, nuo Fedios, su atsakymu.

Liza (*Kareninui*). Pakvieskite čionai.

Kareninas (*atsikelia ir eina prie durų*). Na, štai
ir atsakymas.

Liza (*atiduoda vaiką auklei*). Nejaugi viskas išsi-
spręs, Viktorai? (*Bučiuoja jį*)

KETVIRTOJI SCENA

Kareninas, Liza, Voznesenskis įeina

Kareninas. Na, ką?

Voznesenskis. Jo nėra.

Kareninas. Kaip nėra? Ir prašymo nepasirašė?

Voznesenskis. Prašymas nepasirašytas, o pa-
liktas laiškas jums ir Jelizavetai Andriejevnai. (*Išima iš
kišenės laišką*) Nuvažiavau į butą. Man pasakė, kad res-
torane. Nuėjau. Tada Fiodoras Vasiljevičius pasakė, kad
aš atečiau po valandos ir tada rasiu atsakymą. Aš atė-
jau, ir štai...

Kareninas. Argi vėl atidėliojimas, atsikalbinėjimai? Ne, tai tiesiog negerai. Kaip jis smuko!

Liza. Betgi perskaityk, ką rašo?

Kareninas atplėšia laišką

Voznesenskis. Aš jums daugiau nereikalingas?

Kareninas. Taip, ne, viso geriausio, dėkoju. (*Sustoja, nusteбęs skaito*)

Voznesenskis išeina

PENKTOJI SCENA

Kareninas ir Liza

Liza. Kas? kas?

Kareninas. Tai baisu!

Liza (*griebia laišką*). Skaityk!

Kareninas (*skaito*). „Liza ir Viktorai, kreipiuosi į jus abu. Meluočiau, vadindamas jus mieliaisiais ir brangiaisiais. Negaliu apgalvėti kartėlio ir priekaišto jausmo — priekaišto sau, bet vis dėlto kankinančio, kai galvoju apie jus, apie judviejų meilę, apie judviejų laimę. Viską žinau. Žinau, kad, nepaisant to, jog aš vyras, ne vieną kartą atsitiktinai esu jums sutrukęs. C'est moi, qui suis l'intrus.¹ Bet vis dėlto negaliu susilaikyti nuo kartėlio ir šaltumo jausmo jums. Teoretiškai myliu jus abu, ypač Lizą, Lizenką, bet iš tikrųjų esu labiau negu šaltas. Žinau, kad aš neteisis, o negaliu būti kitoks.“

Liza. Kaip tai jis...

Kareninas (*skaitydamas toliau*). „Tačiau prie reikalo. Tas mane dvejinantis jausmas ir verčia mane kitaip, negu jūs norėtumėt, išpildyti jūsų norą. Meluoti, vaidinti šlykščių komediją, kaišiojant kyšius konsistorijoj — visa ši niekšybė nepakeliama man, šlykšti. Koks bjaurus bebūčiau, bet bjaurus kitais atžvilgiais, o toje niekšybėje negaliu dalyvauti, tiesiog negaliu. Kita išeitis, kurią aš pasirenku, — pati paprasčiausia: judviem reikia susituokti, kad būtumėt laimingi, aš tam kliudau, vadinasi, aš turiu sunaikinti save...“

¹ Tai aš pašalietis.

L i z a (*pagriebia Karenino ranką*). Viktorai!..

K a r e n i n a s. „Turiu sunaikinti save. Aš tai ir padarysiu. Kai jūs gausite šį laišką, manęs jau nebebus. Labai gaila, kad atsiuntėte man pinigų skyrybų bylai vesti. Tai nemalonu ir iš jūsų tai buvo nesitikėta. Bet ką padarysi? Aš tiek kartų klydau: galima ir jums kartą suklysti. Pinigai gražinami. Manoji išeitis trumpesnė, pigesnė ir tikresnė. Vieno teprašau: nepykite ant manęs ir geru žodžiu mane prisiminkite. O dar: čia yra toks laikrodininkas Eugenjevas, ar negalite padėti jam ir suteikti jam darbo. Jis silpnas, bet geras žmogus. Likite sveiki. Fedia.“

L i z a. Jis nusižudė! Taip...

K a r e n i n a s (*skambina, bėga į prieškambarį*). Su-gražinkite poną Voznesenskį.

L i z a. Aš žinojau, aš žinojau. Fedia, mielas Fedia.

K a r e n i n a s. Liza!

L i z a. Netiesa, netiesa, kad aš nemylėjau, nemyliu jo. Myliu jį vieną, myliu. Ir aš pražudžiau jį. Palik mane.

Įeina Voznesenskis

SEŠTOJI SCENA

Tie patys ir Voznesenskis

K a r e n i n a s. Kurgi Fiodoras Vasiljevičius? Ką pasakė jums?

V o z n e s e n s k i s. Pasakė, kad ryto metą jis išėjo, palikęs šį laišką, ir daugiau nebegrįžo.

K a r e n i n a s. Šitą reikia sužinoti. Liza, aš tave palieku.

L i z a. Atleisk man, bet aš taip pat negaliu meluoti. Palik dabar mane. Eik, sužinok...

Uždanga

PENKTASIS VEIKSMAS

PIRMASIS PAVEIKSLAS

Nešvarus traktieriaus kambarys. Prie stalo geria arbatą ir degtinę. Priešakiniam plane stalelis, prie kurio sėdi apsileidęs, apdriskęs Fedia, su juo Pietuškovas — paslaugus, švelnus žmogus, ilgais plaukais, dvasininko išvaizdos. Abu truputį išgėrę

PIRMOJI SCENA

Fedia ir Pietuškovas

Pietuškovas. Aš suprantu, suprantu. Čia tai tikra meilė. Na, ir ką gi?

Fedia. O, žinote, jei tokie jausmai būtų kilę mūsų sluoksniu merginai, kad ji mylimam žmogui paaukotų viską, tai nieko nuostabaus: o čia čigonė, išaugusi gobšumo aplinkoje, ir tokia tyra, pasiaukojanti meilė — viską atiduoda, o pati nieko nereikalauja. Ypač tas kontrastas.

Pietuškovas. Pas mus, tapyboje, tai vadinasi valor. Tiktai tada galima padaryti ryškiai raudonos spalvos, kai aplinkui... Na, bet čia ne tas reikalas. Aš suprantu, suprantu...

Fedia. Taip, ir tai, rodos, vienintelis geras mano poelgis — tai, kad aš nepasinaudojau jos meile. O žinote kodėl?

P i e t u š k o v a s. Gailesys.

F e d i a. O ne. Manyje gailesio jai nebuvo. Matydamas ją, aš visada jausdavau džiugesį, ir kai ji dainavo, — ak, kaip ji dainavo! O gal būt, ir dabar tebedainuoja, — ir visada žiūrėdavau į ją iš apačios aukštytyn. Nepražudžiau aš jos tik todėl, kad mylėjau. Tikrai mylėjau. Ir dabar tai gera, gera atsiminti. (*Geria*)

P i e t u š k o v a s. Taip, suprantu, suprantu. Ideališkai.

F e d i a. Pasakysiu aš jums: yra pasitaikę man įsimylėti. Vieną kartą aš buvau įsimylėjęs, buvo tokia darna — graži, — buvau bauriai, šuniškai įsimylėjęs, ir ji paskyrė man rendez-vous. O aš nenuėjau, nes nutariau, jog tai bus niekšiška prieš jos vyrą. Ir iki šiol stebiuosi: kai prisimenu, tai noriu džiaugtis ir girti save už tai, kad dorai pasielgiau, ir... atgailauju kaip nusidėjęs. O čia su Maša — priešingai. Visuomet džiaugiuos, džiaugiuos, kad niekuo nesuteršiau šio švento jausmo... Galiu smukti dar, visai nusmukti, viską nuo savęs parduoti, utėlėtas ir šašuotas vaikščiosiu, o šis briliantas, ne briliantas, o saulės spindulys, liks manyje, su manimi.

P i e t u š k o v a s. Suprantu, suprantu. Kurgi ji dabar?

F e d i a. Nežinau. Ir nenorėčiau žinoti. Visa tai buvo iš kito gyvenimo. Ir nenoriu maišyti su šiuo.

Už stalo užpakaly girdėti moters riksmas. Ateina šeimininkas ir policininkas, išveda. Fedia ir Pietuškovas žiūri, klausosi ir tyli

P i e t u š k o v a s (*ten nutilus*). Taip, jūsų gyvenimas nuostabus.

F e d i a. Ne, pats paprasčiausias. Juk visiems mums mūsų aplinkoje, toje, kurioje aš gimiau, tėra trys pasirinkimai — tik trys: tarnauti, pelnyti pinigų; didinti tą

niekšybę, kurioje gyvenį. Aš tuo biauřėjau, gal būt, nemokėjau, bet, svarbiausia, biauřėjau. Antras — griauti tą niekšybę, bet tam reikia būti didvyriu, o aš ne didvyris. Ir trečias: užsimiršti — gerti, ulioti, dainuoti. Taip aš ir dariau. Ir štai prisidariau. (*Geria*)

P i e t u š k o v a s. Na, o šeiminis gyvenimas? Aš būčiau laimingas, jei turėčiau žmoną. Mane žmona pražudė.

F e d i a. Šeiminis gyvenimas? Taip. Mano žmona buvo ideali moteris. Ji ir dabar gyva. Bet ką tau pasakyti? Nebūta razinkėlės; žinai, giroj razinkėlė? — nebuvo mūsų gyvenime žaismo. O man reikėdavo užsimiršti. O be žaismo neužsimirši. O paskui aš pradėjau daryti šlykštybes. O tu juk žinai: mes mylime žmones už tą gerą, kurį jiems padarėme, ir nemylime už tą piktą, kurį jiems darėme. O aš jai pridariau pikto. Ji mane lyg ir mylėjo.

P i e t u š k o v a s. Kodėl jūs sakote: lyg ir?

F e d i a. O todėl sakau, jog niekuomet nebūdavo taip, kad ji į sielą man įstrigtų kaip Maša. Na, bet ne apie tai. Ji — nėščia, žindanti, o aš, būdavo, dingsiu ir grįšiu girtas. Žinoma, dėl to tat vis mažiau ir mažiau ją mylėjau. Taip, taip. (*Ipuola ekstazėn*) Štai dabar atėjo į galvą: aš todėl myliu Mašą, kad jai gera dariau, o ne pikta. Dėl to myliu. O aną kankinau, užtat... ne tai, kad nemylėjau... Tačiau ne, tiesiog nemyliu. Pavyduliauau,— bet ir tas praėjo.

ANTROJI SCENA

Tie patys ir A r t e m j e v a s. Artemjevas prisiartina — su kokarda, dažytais ūsais, apsirengęs senais lopytais drabužiais

A r t e m j e v a s. Gero apetito. (*Nusilenkia Fediai*)
Susipažinot su artistu, dailininku?

F e d i a (*šaltai*). Taip, mes pažįstami.

Artemjevas (*Pietuškovui*). Ką gi, užbaigei portretą?

Pietuškovas. Ne, nepavyko.

Artemjevas (*sėdasi*). Aš jums nekliudysiu?

Fedia ir Pietuškovas tyli

Pietuškovas. Fiodoras Vasiljevičius pasakojo apie savo gyvenimą.

Artemjevas. Paslaptys? Tai aš nekliudysiu, tęskite. Aš tai jau nesu jūsų reikalingas. Kiaulės. (*Pasitraukia prie gretimo stalelio ir užsisako alaus. Visą laiką klausosi Fedios su Pietuškovu pasikalbėjimo, pasilenkdamas į juos*)

Fedia. Nemėgstu šio pono.

Pietuškovas. Įsižeidė.

Fedia. Na, ir tegu. Negaliu. Kai toks žmogus — žodžiai neina iš burnos. Štai su jumis man lengva, malonu. Tai ką aš sakiau?

Pietuškovas. Sakėte, kad pavyduliavote. Na, o kaip jūs su savo žmona išsiskyrėt?

Fedia. Ak! (*Susimąsto*) Tai nuostabi istorija. Mano žmona ištekėjusi...

Pietuškovas. Kaip tat? Skyrybos?

Fedia. Ne. (*Šypsosi*) Ji po manęs liko našlė.

Pietuškovas. Kaip tai atsitiko?

Fedia. O taip — našlė. Manęs juk nėra.

Pietuškovas. Kaip tat nėra?

Fedia. Nėra. Aš lavonas. Taip.

Artemjevas persilenkia, klausosi

Matote... Jums aš galiu pasakyti. Tas jau buvo seniai, ir mano tikrosios pavardės jūs nežinote. Visa buvo šitaip. Kai aš jau visai savo žmoną iškankinau, viską, ką galėjau, prašvilpiau ir tapau nepakenčiamas, atsirado jai globėjas. Nemanykite, kad kas nešvaraus, negero, — ne, —

mano paties draugas ir geras geras žmogus, tik visu kuo tikra priešingybė man. Juk manyje daugiau blogo, nekaip gero, o jis buvo ir tebėra geras, labai geras žmogus: sąžiningas, kietas, susivaldęs ir tiesiog dorovingas. Jis buvo pažįstamas su mano žmona nuo pat vaikystės, mylėjo ją, ir paskui, kai ji už manęs ištekėjo, buvo susitaikęs su savo likimu. Bet vėliau, kai aš pasidariau šlykštus, ėmiau ją kankinti, jis pradėjo dažniau mus lankyti. Aš pats to norėjau. Ir jiedu pamilo vienas antrą, o aš tuo laiku visai išprotėjau ir pats pamečiau žmoną. O čia dar Maša. Aš pats pasiūliau jiems susituokti. Jiedu nenorėjo. Bet aš dariausi vis labiau ir labiau nepakenčiamas ir baigiau tuo, kad...

P i e t u š k o v a s. Kaip visuomet...

F e d i a. Ne. Aš įsitikinęs ir žinau, kad jie išliko tyri. Jis, religingas žmogus, laikė nuodėmę santuoką be palaiminimo. Na, ėmė reikalauti skyrybų, kad aš sutikčiau. Reikėjo prisiimti sau kaltę. Reikėjo visą tą melą... Ir aš negalėjau. Ar patikėsite, man buvo lengviau nusižudyti, negu meluoti. Ir aš jau rengiausi žudytis. O čia geras žmogus sako: kam? Ir viską sutvarkė. Aš pasiunčiau atsisveikinimo laišką, o kitą dieną rado krante drabužius ir mano pinigus, laiškus. Plaukti aš nemoku.

P i e t u š k o v a s. Na, o kaipgi, kūno juk nerado?

F e d i a. Rado. Įsivaizduokite, po savaitės rado kažkokį kūną. Pašaukė žmoną atpažinti. Supuvęs kūnas. Ji pažvelgė. — Jis? — Jis. Taip ir liko. Mane palaidojo, o jiedu susituokė ir laimingai čia gyvena. O aš — štai aš. Ir gyvenu, ir geriu. Vakarėjau pro šalį jų namų. Languosė šviesa, kažkieno šešėlis praslinko užuolaidomis. Ir kartais biauuru, o kartais nieko. Biauuru, kai nėra pinigų... (*Geria*)

A r t e m j e v a s (*prisiartina*). Na jau atleiskite, girdejau jūsų istoriją. Istorija labai įdomi ir svarbiausia, naudinga. Jūs sakote — biauuru, kai pinigų nėra. Tikrai,

nieko nėra biauresnio. O jums jūsų padėtyje visada reikia turėti pinigų. Juk jūs lavonas. Gera!

F e d i a. Atsiprašau. Ne jums aš pasakojau ir nesu reikalingas jūsų patarimų.

A r t e m j e v a s. O aš noriu jums jų duoti. Jūs — lavonas, o jei atgysite, tai ką gi jie tada, jūsų žmona su ponu, kurie laimingai gyvena, — juk tai nusikaltėliai dėl dvipatystės ir geriausiu atveju bus ištremti į ne taip tolimas vietas. Tai kam jums būti be pinigų?

F e d i a. Prašau palikti mane ramybėje.

A r t e m j e v a s. Rašykite laišką. Norite, parašysiu aš, tik duokite adresą, ir jūs būsite man dėkingas.

F e d i a. Nešdinkitės. Aš jus prašau. Aš jums nieko nesakiau.

A r t e m j e v a s. Ne, sakėte. Štai jis liudininkas. Tarnas girdėjo jus sakant, kad lavonas.

T a r n a s. Mes nieko nežinome.

F e d i a. Niekše.

A r t e m j e v a s. Aš niekšas? Ei, policininke. Surašyk aktą.

Fedia pakyla eiti. Artemjevas jį laiko. Ateina policininkas

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Veiksmas vyksta kaime, žole apaugusioj terasoj

PIRMOJI SCENA

Ana Dmitrijevna Karenina, nėščia Liza, auklė su vaiku

L i z a. Dabar jau važiuoja iš stoties.

B e r n i u k a s. Kas važiuoja?

L i z a. Tėvelis.

Berniukas. Tėvelis važiuoja iš stoties.

L i z a. C'est étonnant, comme il l'aime, tout-à-fait comme son père¹.

A n a D m i t r i j e v n a. Tant mieux. Se souvient-il de son père véritable?²

L i z a (*atsidūsta*). Aš jam nesakau. Manau, kam be reikalo painioti. O kartais manau, kad reikia pasakyti jam. Kaip jūs, m a m a n, manote?

A n a D m i t r i j e v n a. Aš manau, Liza, kad tai jausmo dalykas, ir jei tu pasiduosi savo jausmui, pati širdis patars, ką ir kada reikia pasakyti. Kaip nuostabiai sutaiko mirtis. Prisipažįstu, buvo laikas, kada jis, Fedia,— juk aš dar vaiką jį pažinau, — buvo man nemalonus, bet dabar aš prisimenu jį tik kaip mielą jaunikaitį, Viktoro draugą ir tą aistrų kupiną žmogų, kuris nors ir neteisėtai, priešingai religijai, bet pasiaukėjo tiems, kuriuos mylėjo. On aura beau dire, l'action est belle³. Tikiuos, Viktoras nepamirš parvežti siūlų, jau tuoj pritrūksiu. (*Mezga*)

L i z a. Štai jis ir parvažiuoja.

Darda ratai, girdėti žvangutis. Liza pakyla ir prieina prie terasos krašto

Kažkas su juo, dama. Maša! Aš jos šimtą metų nemačiau. (*Eina prie durų*)

ANTROJI SCENA

Tie patys. Įeina Kareninas ir Marja Vasiljevna

Marja Vasiljevna (*bučiuojasi su Liza ir Ana Dmitrijevna*). Viktoras mane susitiko ir išsivežė.

A n a D m i t r i j e v n a. Puikiai padarė.

¹ Tiesiog nuostabu, kaip jis jį myli, visiškai kaip savo tėvą.

² Juo geriau. Ar jis atsimena savo tikrąjį tėvą?

³ Ką besakytum, pasielgimas gražus.

Marja Vasiljevna. Taip, žinoma. Manau, kada vėl pasimatysime, vis atidėlioju, tad štai ir atvažiauvau, jei neišginsite, — pabūsiu iki vakarinio traukinio.

Kareninas (*bučiuoja žmoną, motiną ir berniuką*). O aš koks laimingas, sveikinkit mane. Dvi dienas būsiu namie. Rytoj viską be manęs padarys.

Liza. Puiku. Dvi dienas. Seniai taip bebuvo. Nuvažiuosime į atsiskyrėlių vienuolyną. Gerai?

Marja Vasiljevna. Kaip panašus! Koks šaunus vyras! Tik kad ne viską paveldėtų: tėvo širdį...

Ana Dmitrijevna. Bet ne silpnybes.

Liza. Viską, viską. Viktoras sutinka su manim, kad jei tik iš jaunų dienų būtų duota tinkama kryptis...

Marja Vasiljevna. Na, aš nieko čia nesuprantu. Aš tik negaliu be ašarų apie jį pagalvoti.

Liza. Ir mes taip pat. Kaip jis išaugo mūsų prisiminimuose!

Marja Vasiljevna. Taip, aš manau.

Liza. O kaip vienu laiku atrodė neišsprendžiama. Ir kaip staiga viskas išsisprendė.

Ana Dmitrijevna. Na, Viktorai, parvežei siūlių?

Kareninas. Parvežiau, parvežiau. (*Ima maišką ir traukia*) Štai siūlai, štai odekolonas, o štai laiškai, ir štai valdinis vokas tau (*paduoda žmonai*). Na, Marja Vasiljevna, jei jūs norite nusiprausti, tai aš jus palydėsiu, man ir pačiam reikia apsivalyti, nes tuojau pietausime. Liza! Juk Marjai Vasiljevnai kampinį kambarį apacioje?..

Liza išblyškusi, virpančiom rankom laikydama, skaito laišką

Kas tau? Liza! Kas ten?

Liza. Jis gyvas! Dieve mano! Kada gi jis mane atpalaiduos? Viktorai! Kas gi tai? (*Rauda*)

Kareninas (*paima laišką ir skaito*). Tai baisu!

Ana Dmitrijevna. Kas, pasakyk gi.

Kareninas. Tai baisu! Jis gyvas. Ir ji nusikalto dviguba santuoka, ir aš nusikaltėlis. Tai laiškas iš teismo tardytojo, kuris kviečia Lizą atvykti pas jį.

Ana Dmitrijevna. Koks baisus žmogus!.. Kodėl jis taip padarė?

Kareninas. Viskas melas, melas!

Liza. O, kaip aš jo nekenčiu! Aš nežinau, ką kalbu... (*Išėina verkdamą. Kareninas iš paskos*)

TREČIOJI SCENA

Ana Dmitrijevna ir Marja Vasiljevna

Marja Vasiljevna. Kaipgi jis liko gyvas?

Ana Dmitrijevna. Žinau tik tiek, kai tik Viktoras užkliudė šitą purvyną... jie įklampins jį. Štai ir įklampino! Viskas apgaulė, viskas melas!

Uždanga

ŠEŠTASIS VEIKSMAS

PIRMASIS PAVEIKSLAS

Teismo tardytojo kamera

PIRMOJI SCENA

*Teismo tardytojas, Melnikovas ir
raštvėdys*

Teismo tardytojas (*sėdi už stalo ir kalbasi su Melnikovu. Greta raštvedys. Žiūrinėja raštus*). Bet aš jai niekuomet to nesakiau. Ji prasimanė, o paskui man priekaištauja.

Melnikovas. Ji ne priekaištauja, o sielvartauja.

Teismo tardytojas. Na, gerai, aš ateisiu pie-tauti. O dabar labai įdomi byla. (*Raštvedžiui*) Kvieskite.

Raštvedys. Abu?

Teismo tardytojas (*baigdamas rūkyti ir pa-dėdamas nuorūką*). Ne, vieną poniją Kareniną, arba, tei-singiau, pagal pirmąjį vyrą, Protasovą.

Melnikovas (*išeidamas*). O, tai Karenina.

Teismo tardytojas. Taip. Nešvari byla. Tie-sa, aš dar tik pradedu tardymą, bet čia negeras dalykas. Na, lik sveikas.

Melnikovas išeina

Teismo tardytojas, raštvedys. Įeina Liza, juodai apsirengusi, su šydu ant veido

Teismo tardytojas. Nuolankiai prašau (*parodydamas kėdę*). Tikėkite, aš labai apgailestauju, kad turiu jus apklausinėti, bet mes esame priversti... Prašau, nusiraminkite ir žinokite, kad jūs galite ir neatsakinėti į klausimus. Tik, mano nuomone, jums, o taip pat ir visiems geriau sakyti tiesą. Visada geriau ir netgi praktiškiau.

Liza. Aš neturiu ko slėpti.

Teismo tardytojas. Tad štai. (*Ziūri į popierių*) Jūsų vardas, luomas, tikyba — tą viską aš užrašiau — taip?

Liza. Taip.

Teismo tardytojas. Jūs kaltinama tuo, kad, žinodama, jog jūsų vyras gyvas, ištekJote už kito.

Liza. Aš nežinojau.

Teismo tardytojas. Ir dar, kad prikalbėjote savo vyrą, papirkus jį pinigais, padaryti apgaulę — suvaidinti savižudybę, kad tuo būdu juo nusikratytumėt.

Liza. Visa tai netiesa.

Teismo tardytojas. Tad leiskite štai pastatyti jums kelis klausimus. Pasiuntėt jam pernai liepos mėnesį 1200 rublių?

Liza. Tie pinigai buvo jo pinigai. Jie buvo gauti, pardavus jo daiktus. Ir tuo metu, kai aš, persiskyrusi su juo, laukiau ištuokos, aš juos jam pasiunčiau.

Teismo tardytojas. Taip tatai. Labai gerai. Tie pinigai pasiųsti liepos 17-tąją, t.y. dviem dienom prieš jo dingimą.

Liza. Rodos, kad liepos 17-tąją. Aš neatmenu.

Teismo tardytojas. O kodėl tuo pat metu nutraukti visi reikalai konsistorijoje ir atsisakyta advokato?

Liza. Nežinau.

T e i s m o t a r d y t o j a s. Na, o kai policija pakvietė jus apžiūrėti lavoną, kokių būdu jūs atpažinot jame savo vyrą?

L i z a. Aš tada buvau taip susijaudinusi, jog nežiūrėjau į lavoną. Ir taip buvau įsitikinusi, kad tai jis, jog, kai mane paklausė, aš atsakiau; rodos, kad tai jis.

T e i s m o t a r d y t o j a s. Taip, jūs neįsiziūrėjote dėl visai suprantamo susijaudinimo. Gerai. Na, o kodėl, leiskite sužinoti, jūsų kas mėnesį buvo siunčiami pinigai į Saratovą, į tą miestą, kuriame gyveno jūsų pirmasis vyras?

L i z a. Tuos pinigus siuntinėdavo mano vyras. Ir aš negaliu nurodyti jų paskirties, kadangi tai ne mano paslaptis. Bet tik ne Fiodorui Vasiljevičiui jie buvo siunčiami. Mes buvome tvirtai įsitikinę, kad jo nebėra. Šitą aš galiu jums tikrai pasakyti.

T e i s m o t a r d y t o j a s. Labai gerai. Vieną leiskite jums pastebėti, gerbiamoji ponია, mes įstatymo tarnai, bet tai mums nekliudo būti žmonėmis. Ir tikėkite, aš visai suprantu jūsų padėtį ir jus užjaučiu. Jūs buvote susirišusi su tuo žmogumi, kuris eikvojo turtą, buvo neištikimas, na, žodžiu, darė jus nelaimingą.

L i z a. Aš jį mylėjau.

T e i s m o t a r d y t o j a s. Taip, bet vis dėlto jums ruseno natūralus noras išsilaisvinti, ir jūs pasirinkote šį labiausiai nesudėtingą būdą, nepagalvojusi apie tai, jog tai privės prie to, kas laikoma nusikaltimu — prie dvigubos santuokos, tai aišku ir man. Ir todėl aš jums patarčiau viską pasakyti atvirai.

L i z a. Aš neturiu ko slėpti. Aš niekuomet nesu melavusi. (*Verkia*) Aš nebereikalinga daugiau?

T e i s m o t a r d y t o j a s. Aš prašyčiau jus dar čia pabūti. Aš daugiau nevarginsiu jūsų klausinėjimais. Tik prašau perskaityti ir pasirašyti. Štai kvotos protokolai. Ar taip užrašyti jūsų atsakymai? Nuolankiai prašau čionai. (*Parodo kėdę prie lango. Raštvedžiui*) Pakvieskite poną Kareniną.

TREČIOJI SCENA

Tie patys. Įeina Kareninas, griežtai, iškilmingai

Teismo tardytojas. Prašau sėstis.

Kareninas. Dėkoju. (*Stovi*) Ko jums reikia?

Teismo tardytojas. Aš turiu jus iškvosti.

Kareninas. Kuria teise ir kuriuo pagrindu?

Teismo tardytojas (*šypsodamasis*). Aš kaip teismo tardytojas. Jus gi turiu iškvosti kaip kaltinamąjį.

Kareninas. Štai kaip? Kuo gi aš kaltinamas?

Teismo tardytojas. Susituokus su ištekęsiais moterim. Tačiau leiskite klausti iš eilės. Prašau sėsti.

Kareninas. Dėkoju.

Teismo tardytojas. Jūsų vardas?

Kareninas. Viktoras Kareninas.

Teismo tardytojas. Luominė padėtis?

Kareninas. Kamerheris, tikrasis valstybės patarėjas.

Teismo tardytojas. Amžius?

Kareninas. 38 metų.

Teismo tardytojas. Tikyba?

Kareninas. Pravoslavų, teisiamas, nei tardomas nebuvau. Na?

Teismo tardytojas. Ar buvo jums žinoma, kad Fiodoras Vasiljevičius Protasovas gyvas, kada tuokėtės su jo žmona?

Kareninas. Nebuvo žinoma. Mes abu buvome įsitikinę, kad jis prigėrė.

Teismo tardytojas. Kam siuntinėdavote jūs kas mėnesį pinigus į Saratovą po melagingos žinios apie Protasovo mirtį?

Kareninas. Aš nenoriu į šį klausimą atsakyti.

Teismo tardytojas. Labai gerai. Kuriuo tikslu jūsų buvo pasiųsti pinigai 1200 rublių ponui Protasovui prieš pat jo mirties simuliaciją liepos 17-tąją?

Kareninas. Tuos pinigus man perdavė mano žmona.

Teismo tardytojas. Ponia Protasova?

Kareninas. Mano žmona, kad pasiųsčiau juos jos vyrui. Tuos pinigus ji laikė esant jo nuosavybe ir, nu-traukusi ryšius su juo, laikė neteisinga tuos pinigus pa-silikti sau.

Teismo tardytojas. Dabar dar vienas klausi-mas: kodėl jūs liovėtės rūpinęsi ištuoka?

Kareninas. Todėl, kad Fiodoras Vasiljevičius pa-siėmė pats tuo rūpintis ir man apie tai parašė.

Teismo tardytojas. Ar jūs turite tą laišką?

Kareninas. Laiškas pamestas.

Teismo tardytojas. Kaip keista, kad pames-tas ir nėra nieko, kas galėtų įtikinti justiciją jūsų pa-rodymų teisingumu.

Kareninas. Ar reikia jums dar ko nors?

Teismo tardytojas. Man nieko nereikia, kaip tik atlikti savo pareigą, o jums reikia išsiteisinti; aš ką tik patariau poniai Protasovai ir tą pat patarčiau jums: neslėpti to, kas jums žinoma, o papasakoti viską, kaip buvo. Juo labiau, kad ponas Protasovas tokioj būklėj, jog jis jau parodė viską, kaip buvo, ir, reikia manyti, teisme duos tuos pačius parodymus. Aš patarčiau...

Kareninas. Aš prašyčiau tamstą pasilikti savo pa-reigos atlikimo ribose. O su patarimais liautis. Mes gali-me eiti? (*Prieina prie Lizos, šioji keliausi ir ima jam už rankos*)

Teismo tardytojas. Labai gailiuos, kad turiu jus sulaikyti...

Kareninas nustebęs atsigrįžta

O ne, ne ta prasme, kad jus areštuoti. Nors tiesai išaiš-kinti tai būtų parankiau, bet aš šios priemonės nesiimsiu. Aš tik norėčiau prie jūsų iškvosti Protasovą ir suvesti jus su juo akistaton, kad jums būtų lengviau pagauti jį sa-kant netiesą. Prašau sėstis. Pakvieskite poną Protasovą.

KETVIRTOJI SCENA

Tie patys. Įeina susipurvinęs, apsilėidęs Fedia

Fedia (*kreipiasi į Lizą ir Kareniną*). Liza, Jelizaveta Andriejevna, Viktorai. Aš nekaltas. Aš norėjau padaryti geriau. O jei kaltas... Atleiskite, atleiskite... (*Žemai lenkiasi jiems*)

Teismo tardytojas. Prašau jus atsakyti į klausimus.

Fedia. Klauskite.

Teismo tardytojas. Jūsų vardas?

Fedia. Jūs juk žinote.

Teismo tardytojas. Prašau atsakyti.

Fedia. Na, Fiodoras Protasovas.

Teismo tardytojas. Kokio jūs luomo, jūsų amžius, tikyba?

Fedia (*tyli*). Kaip jums negėda klausinėti tų kvailysčių? Klauskite, kas reikalinga, o ne tokius niekus.

Teismo tardytojas. Aš prašyčiau jus būti atsargesniam su išsireiškimais ir atsakinėti į mano klausimus.

Fedia. Na, jei ne gėda: prašau. Laipsnis kandidato, metų keturiasdešimt, tikybos pravoslavų; na, toliau?

Teismo tardytojas. Ar buvo žinoma ponui Kareninui ir jūsų žmonai, kad jūs tebesate gyvas, kada palikote savo rūbus ant upės kranto, o pats pasislėpė?

Fedia. Tikriausiai ne. Aš tikrai norėjau nusižudyti, bet paskui... Na, bet to nereikia pasakoti. Reikalas tas, kad jie nieko nežinojo.

Teismo tardytojas. Kodėl gi jūs policijos valdininkui pasakėte visai ką kitą?

Fedia. Kokiam policijos valdininkui? A, tai kada jis atėjo pas mane į Ržanovo namus? Aš buvau girtas ir tauščiau jam, pats neatmenu — ką. Visa tai niekai. Dabar aš negirtas ir sakau visą teisybę. Jie nieko neži-

nojo. Jie buvo įsitikinę, kad manęs nebėra. Ir aš dėl to džiaugiaus. Ir tas būtų taip ir palikę, jei ne niekšas Artemjevas. Ir jei kas kaltas, tai tik aš vienas.

T e i s m o t a r d y t o j a s. Aš suprantu, jūs norit būti kilniaširdis, bet įstatymas reikalauja tiesos. Kodėl jums buvo pasiūsti pinigai?

Fedia tyli

Jūs gaudavote per Simonovą jums siunčiamus į Saratovą pinigus?

Fedia tyli

Kodėl jūs neatsakinėjate? Protokole bus užrašyta, kad kaltinamasis į šiuos klausimus neatsakė, ir tai gali labai pakenkti ir jums, ir jiems. Tai kaipgi?

F e d i a (tyli ir paskui). Ak, pone tardytojau, kaip jums ne gėda. Na, ko gi jūs skverbiatės į svetimą gyvenimą? Džiaugiatės turįs valdžią ir, norėdami ją parodyti, kankinate ne fiziškai, o morališkai žmones, kurie tūkstantį kartų vertingesni už jus.

T e i s m o t a r d y t o j a s. Aš jus prašau...

F e d i a. Nėra ko prašyti. Aš pasakysiu viską, ką manau. (*Raštvedžiui*) O jūs rašykite. Nors vieną kartą protokole bus užrašyta protinga žmogaus kalba. (*Pakelia balsą*) Gyvena trys žmonės: aš, jis, ji. Tarp jų susidarė sudėtingi santykiai — gėrio kova su piktu, tokia dvasinė kova, apie kurią jūs neturite supratimo. Ta kova baigiasi jau žinoma padėtimi, kuri viską išsprendžia. Visi nuraminti. Jiedu laimingi — gerbia mano atminimą. Aš smukusio žmogaus padėtyje esu laimingas dėl to, kad padariau, kas privalu, kad aš, netikęs, pasitraukiau iš gyvenimo, kad nekliudyčiau tiems, kas gyvenimo kupinas ir geras. Ir mes visi gyvename. Ir štai atsiranda niekšas šantažistas, kuris reikalauja, kad aš būčiau šantažo dalyvis. Aš jį pavarau. Tada jis eina pas jus, kovotoją už teisingumą, dorovės saugotoją. Ir jūs, kiekvieną mėnesio

20-tąją gaudamas po dvi grivenas už niekšybę, velkatės mundurą ir įžūliai rodote savo galią jiems, žmonėms, kurių mažojo pirščiuko nesate vertas, kurie jūsų į savo prieškambarį neįsileistų. Bet jūs pasigavote ir džiaugiatės...

Teismo tardytojas. Aš įsakysiu jus išvesti...

Fedia. Aš nieko nebijau, nes aš lavonas, ir jūs nieko man nepadarysite; nėra tokios padėties, kuri būtų blogesnė už mano. Na, ir veskite.

Kareninas. Mes galime eiti?

Teismo tardytojas. Reikia pasirašyti protokolą.

Fedia. Ir koks juokingas jūs būtumėt, jei nebūtumėt toks šlykštus.

Teismo tardytojas. Išveskite jį. Aš jus areštuoju.

Fedia (*Kareninui ir Lizai*). Tad atleiskite.

Kareninas (*prieina ir paduoda jam ranką*). Taip, matyt, turėjo būti.

Liza praeina. Fedia žemai nusilenkia

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Apygardos teismo rūmų koridorius. Užpakalinėje dalyje stiklinės durys, prie kurių stovi kurjeris. Į dešinę — kitos durys, pro kurias įveda teisiamuosius. Prie pirmųjų durų prisiartina Ivanas Petrovičius, apiplyšęs, nori įeiti.

PIRMOJI SCENA

Kurjeris ir Ivanas Petrovičius

Kurjeris. Kur? Negalima. Braunasi, mat.

Ivanas Petrovičius. Kodėl negalima? Įstatymas sako: posėdžiai vieši.

Pasigirsta aplodismentai

Kurjeris. O štai negalima, ir viskas. Uždrausta leisti.

Ivanas Petrovičius. Storžievis. Nežinai, su kuo kalbi.

Pasirodo jaunas advokatas, apsivilkęs fraku

ANTROJI SCENA

Tie patys ir jaunas advokatas

Jaunas advokatas. Ko jūs norėjote, bylos reikalų?

Ivanas Petrovičius. Ne, aš publika. O štai storžievis, cerberis. Neleidžia.

Jaunas advokatas. Bet juk čia ne publikai.

Ivanas Petrovičius. Žinau. Tačiau mane galima gi įleisti.

Jaunas advokatas. Palaukite, greit bus pertrauka. *(Nori išeiti, susitinka kunigaikštį Abrezkovą)*

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir kunigaikštis Abrezkovas

Kunigaikštis Abrezkovas. Leiskite sužinoti, kaip dabar eina byla?

Jaunas advokatas. Advokatų kalbos. Petrušinas kalba.

Vėl aplodismentai

Kunigaikštis Abrezkovas. Ką gi, kaip laikosi teisiamieji?

J a u n a s a d v o k a t a s. Su dideliu orumu, ypačiai Kareninas ir Jelizaveta Andriejevna. Ne juos teisiam, o jie teisiam visuomenei. Tatai jaučiama. Šia tema ir kalba Petrušinas.

Kunigaikštis Abrezkovas. Na, o Protasovas?

J a u n a s a d v o k a t a s. Baisiai susijaudinęs. Visas virpa kažkaip. Bet tai suprantama, žinant jo gyvenimą. Kažkaip ypatingai susierzinęs: keletą kartų pertraukė ir prokurorą, ir advokatą. Kažkaip ypatingai susijaudinęs.

Kunigaikštis Abrezkovas. Koks, jūs manote, bus rezultatas?

J a u n a s a d v o k a t a s. Sunku pasakyti. Prisieksimų sąstatas mišrus. Šiaip ar taip, tyčios darbu nelaiško, bet vis dėlto...

Išeina ponas. Kunigaikštis Abrezkovas artinasi prie durų

Jūs norite įeiti?

Kunigaikštis Abrezkovas. Taip, norėčiau.

J a u n a s a d v o k a t a s. Jūs kunigaikštis Abrezkovas?

Kunigaikštis Abrezkovas. Taip.

J a u n a s a d v o k a t a s (*kurjeriui*). Praleiskite. Čia pat kairėje yra laisva kėdė. (*Praleidžia kunigaikštį Abrezkovą*)

Durys atsidaro, ir matyti kalbą advokatas

KETVIRTOJI SCENA

Kurjeris, jaunas advokatas ir Ivanas Petrovičius

Ivanas Petrovičius! Aristokratai! Aš dvasios aristokratas. O tai aukštesnis dalykas.

J a u n a s a d v o k a t a s. Na, jau atleiskite. (*Nueina*)

PENKTOJI SCENA

*Kurjeris, Ivanas Petrovičius ir
Pietuškovas (paskubomis ateina)*

Pietuškovas. O, sveikas, Ivanai Petrovičiau! Kaip byla?

Ivanas Petrovičius. Tebeina advokatų kalbos. Tik štai neleidžia.

Kurjeris. O jūs čia netriukšmaukite. Čia ne smuklė.

*Vėl aplodismentai, atsidaro durys, išeina advokatai,
žiūrovai: vyrai ir damos*

SESTOJI SCENA

Tie patys, dama ir karininkas

Dama. Puiku! Tiesiog iki ašarų privarė.

Karininkas. Įdomiau už bet kokį romaną. Tik nesuprantama, kaip ji galėjo jį taip mylėti. Baisi figūra.

SEPTINTOJI SCENA

*Tie patys. Atsidaro kitos durys; išeina teisiamieji: pirma
Liza, Kareninas ir pereina koridorium, iš paskos
Fedia, vienas*

Dama. Tyliau. Štai jis. Pažiūrėkit, kaip jis susijaudinęs.

Dama ir karininkas nueina

Fedia (*prieina prie Ivano Petrovičiaus*). Atnešei?

Ivanas Petrovičius. Štai jis. (*Kažką paduoda*)

Fedia (*slepia kišenėn ir nori eiti; pamato Petrušinę*). Kvaila, banalu. Nuobodu. Nuobodu. Beprasmiška. (*Nori eiti*)

AŠTUNTOJI SCENA

*Tie patys ir Petrušinas, advokatas, storas,
raudonskruostis, judrus, prieina*

Petrušinas. Na, mano mielas, mudviejų reikalai geri, tik paskutiniame žodyje jūs pats nepakenkite man.

Fedja. Bet aš visai nekalbėsiu. Ką jiems sakyti? Nesakysiu aš nieko.

Petrušinas. Ne, sakyti reikia. Bet jūs nenuogąstaukite. Dabar jau viskas kaip reikiant. Jūs tik pasakykite tai, ką sakėt man, kad jei jus teisia, tai tik už tai, kad jūs nepadarėt savižudybės, t. y. veiksmo, kuris laikomas nusikaltimu tiek pagal pasaulietiškus, tiek pagal bažnytinius įstatymus.

Fedja. Aš nieko nesakysiu.

Petrušinas. Kodėl?

Fedja. Nenoriu ir nesakysiu. Jūs tik pasakykite man, kas gali būti blogiausiu atveju?

Petrušinas. Aš jau sakiau jums: blogiausiu atveju — ištrėmimas į Sibirą.

Fedja. Tai yra, kieno ištrėmimas?

Petrušinas. Ir jūsų, ir jūsų žmonos.

Fedja. O geriausiu?

Petrušinas. Bažnytinė atgaila ir, žinoma, antrosios santuokos panaikinimas.

Fedja. Tai yra, jie vėl suriš mane su ja, tai yra ją su manimi?

Petrušinas. Taip, taip jau turi būti. Bet jūs nesijaudinkit. Ir, prašau jus, pasakykite, kaip aš jums sakau: ir tik, svarbiausia, nieko nereikalingo. Na, betgi... *(Pastebėjęs, kad juos apspito ir klausosi)* Aš pavargau, eisiu pasėdėsiu. Ir jūs pasilsėkite. Svarbiausia, nebūkštaukit.

Fedja. Ir kitokio negali būti sprendimo?

Petrušinas *(nueidamas)*. Jokio kito.

DEVINTOJI SCENA

Tie patys, be Petrušino, ir teismo tarnautojas

Teismo tarnautojas. Eikite, eikite, koridorių nėra ko stovėti

F e d i a. Tuoju. *(Išsitraukia pistoletą ir šauna sau į širdį. Krinta. Visi puola prie jo)* Nieko, rodos, gerai. Liza!

DEŠIMTOJI SCENA

Pro visas duris išbėga žiūrovai, teisėjai, teisiamieji, liudininkai. Visų priešakyje Liza. Už jos Maša ir Kareninas, Ivanas Petrovičius ir kunigaikštis Abrezkovas

L i z a. Ką tu padarei, Fedia? Kodėl?

F e d i a. Atleisk man, kad negalėjau... kitaip tave išpainioti... Ne dėl tavęs... šitaip man geriau. Juk aš jau seniai... pasiruošęs...

L i z a. Tu išliksi gyvas.

Daktaras pasilenkia, klausosi

F e d i a. Aš be daktaro žinau... Viktorai, lik sveikas. O Maša pavėlavo... *(Verkia)* Kaip gerai... Kaip gerai... *(Miršta)*

Uždanga

1900 m.